

YILDIRIM YAVUZ
1939, 11 Eylül 2019, Ankara

YILDIRIM YAVUZ ÜZERİNE KISA NOTLAR

Güven Arif Sargin*

Akademik hayatınız boyunca bazı isimlerin size çok daha derinden temas etmesi olağandır; üstelik, nedenini bir batımda aktaramayacağımız ve çoğu zaman söze dökülemeyen bu derinliğin, sizin beşerî gelişiminiz ya da mesleki ve/veya akademik yetkinliğinizde rol oynadığını bilir ve bunun onurunu her daim yaşarsınız. Eğitim süresince bir araya geldiğimiz ya da sonrasında meslektaş sıfatıyla kolektif bir emeğe imza attığımız isimlerin hepimiz için dönemsel, bağlamsal gerekçelerle farklılıklar göstermesi de kaçınılmazdır; hocalarımızı, üstatlarımızı, meslektaşlarımızı ve deneye-deneye adını koyduğumuz yoldaşlarımızı özenle ayrı yerlerde konumlandırır, kimine de kahramansı sıfatlar atfetmekten geri durmayız. Dönemler, bağlamlar ve dolayısıyla kahramanlar değişebilir ve fakat onlara duyduğumuz derinlikli hisler, atfetmekten imtina etmediğimiz sıfatlar kalıcı hale gelir. İşte tam da o noktada, sözü edilen kişinin bizlere derinlemesine temas eden akademik bir özne olduğunu teyit ederiz. ODTÜ Mimarlık Fakültesi sanırım hepimiz için yukarıda sözünü ettiğim kahramansı öznelerin doğduğu yer, bir anlamda yurdu gibidir. Çoğu isim kurucudur; bu isimlerin, olmayanı yoktan var eden, düzen koyan, işin çatkısını çatan öncüller olduğu hepimizin kabulüdür. Çoğu ismin de mevcuda değer katan, komüniteyi geliştiren ve üstelik bunu sayılara başat bir biçimde gerçekleştiren akademik özneler olduğunu biliriz. Bize temas eden çoğu ismi de oluşturdukları beşerî ortam nedeniyle içten-içe sever ve salt bu kalitenin bile ODTÜ Mimarlık Fakültesinin ayrıksı bir kıymet-i harbîyesi olduğunu nesiller boyu dillendiririz.

Yıldırım Yavuz, çoğumuz için yukarıda sıralamaya çalıştığım kalitelerin neredeyse yekunu gibidir: kuruculardandır, komünitenin büyümesinde payı olan önemli bir akademik öznedir ve nihayetinde fakültemiz beşerî ortamını yeşerten kahramansı aktörlerden biridir. Bizler hikayelerimizi bu üçlü sarmal içinde ve fakat kendi meşrebimizce anlatma yoluna gidebilir, Hoca bize nerede daha çok temas ettiyse, anlatıya oradan başlamayı tercih edebiliriz – öte yandan, çoğumuzun ortak noktasının sözünü ettiğim çerçevede olacağından da eminim. Mühendislik bilimlerinde tasarımı sondan başa evirerek, “şeyin” özüne erişmeye çalışılan bir yöntem kullanılır; “reverse engineering” denilen bu yöntem aslında, kolaycılığa kaçan bir yeniden yapma biçimi olsa da karmaşık anlatıları süratle ve olabildiğince sarıh bir biçimde yeniden yazabilmenin aracıdır. Dolayısıyla, Yıldırım Hocaya süregelen münasebetimin son evresinden başlayarak başa doğru sarmayı ve kendisine dair güzellemelerimi bu minvalde, dolayısıyla yakın dönem hafızamı yoklayarak yapmayı tercih ediyorum.

Son olarak, mimarlık bölümü ikinci sınıf tasarım stüdyosunda bir araya gelmiş, kolektif bir üretimin ortakları olmuştuk; stüdyonun yeniden yapılandırılmaya çalışıldığı ve dolayısıyla akademik anlamda tartışma ve gerilimlerin devam ettiği bir döneme denk gelen bu üretim sürecinde, Yıldırım Yavuz’un yukarıda kısaca değindiğim kalitelerini birinci elden gözleme imkânı olmuştum: birincisi, Hocanın enjin mesleki bilgi ve becerisi ve bir diğeri de stüdyo ortamında önce öğrenci ve akabinde stüdyo öğretim elemanlarıyla kurduğu

* Prof. Dr., ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dekanı

beşeri ilişkiydi. İkinci sınıf stüdyosu, birinci sınıfta edinilen soyut düşünme becerisinin devam ettiği ve fakat aynı nispette mimari tasarım temel bilgi ve becerisinin de edinildiği bir ortamdır. Şüphesiz ki, akademik tartışmaları da içeren bu süreçte mimari üretimin olmazsa olmazları öğretilir ve öğrencinin belki de somut bir dünyaya dair ilk yüzleşmesi stüdyo ortamında cereyan eder. Hocaların da Hocası olarak kıymet gören Yıldırım Yavuz'un bu seviyede gösterdiği, özellikle mesleğe dair ilklerin öğrenciye aktarımındaki ustalığı herkesi şaşırtacak kadar maharet doludur: Bazen saatlerce süren, sabırla ve fakat özenle dokunan her sözün yeri inceliklidir; her söze denk düşen çizerek anlatma becerisi ise kayda geçecek kadar kıymetlidir. Kendisine eşlik ederken, sözünün şevkine ve bazen de kalemindeki ustalığa dalıp giden öğrencilere tanıklık edersiniz. Çoğumuz için zamana karşı bir yarışmışçasına sürdürülen bu eleştiri ortamı, Hoca için aceleyle getirilemeyecek denli önemli bir mevzudur; öğrenciye doğru ve derinlemesine temas edebilmenin yolu, gerektiğinde tekrara düştüğünüzü bilmenize rağmen diyalog ortamını kesintisiz sürdürebilmektir – diyalogun nesnesi ve aracısı her ne olursa olsun. Bir yapı ustasının dağarcığı ile mimarlık kültürünü içselleştirmiş üstat bir profesörün bilgisi arasında gezinen bu diyaloga nereden takılırsanız takılın, sizin mimarlık adına bir yerlere erişeceğiniz kesindir; öğrencilerin bu serbest vezin gezintilerden ziyadesiyle

memnun olduğu ders ortamlarını çok iyi hatırlıyorum.

Yapı yapma sanatıyla, mimarlık tarihi, kuramı ve kültürünü bu denli harmanlayan meslektaşlarımızı öğrenci sıfatıyla birinci sınıf stüdyosuna girdiğim ilk günden bu yana çok iyi hatırlıyorum; çoğunun öğrencisi olmuş, sonrasında da çömez bir araştırma görevlisi olarak yanlarında çalışma zevkine erişmiştim. 1970'li yılların siyasi ortamı ve sonrasında gelen cunta baskısı nedeniyle 1982 yılında okuldan ayrılan, belki de doğrudan uzaklaştırılan Yıldırım ve Aysıl Yavuz çiftiyle böylesi bir başlangıç yapamamıştım; Yıldırım Yavuz Hocayla ikinci sınıf mimari tasarım stüdyosundaki beraberliğim, yeniden öğrencilik yıllarıma döndüğüm, kendisinin de doğrudan öğrencisi olduğum ana, deneyime denk düşer; bu eksikliğimi gidermiş olmanın ne denli gurur verici olduğunu belirtmek isterim.

Her öğretim üyesinin kendince bir pedagojisi vardır ve bu ayrışma kendisini Mimarlık Fakültesi çatısı altında daha da belirgin kılar. Yıldırım Yavuz'un da – iyi bir öğretmen olarak – iletişim konusunda özellikli bir konumu olduğunu hepimiz biliyoruz; tüm öğrenci ve öğretim elemanları ve dahi idari personelle kurduğu iletişim formlarının ayrıksı olduğunu altını çizmek isterim. Fakültenin demokratik, haklı olarak dikeyde örgütlenmeyi sevmeyen, çoğulcu ve yeri geldiğinde isyankâr kültürünü içselleştiren ve belki de bu kültürü yaygın ve yaşanır kılan akademik bir öznen bahsediyorum. Akademik ortamlar kadar, idari mecralarda da sürdürdüğü bu davranışının, hayatının her anına sinmiş, sahteci ifade ve ezberlerden uzak, samimi bir dünyanın tezahürü olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim. Yukarıda sözünü ettiğim beşerî kalitenin buralarda yerleşik olduğunun görülmesi gerekir.

1961 yılında ODTÜ Mimarlık Bölümünden mezun olan Yıldırım Yavuz'un 2019 Eylül'üne kadar süregelen akademik faaliyetlerinin yekunu üzerine ahkâm kesmek gibi bir niyetim yok; zaten akademik ve mesleki mecralarda kayda geçen başarıları, özellikle mimarlık eğitimindeki ayrıcalıklı yeri ve mimarlık tarihi ve kültürüne kazandırdıklarına dair, şu ana kadar çok anlamlı metinler üretildi, sözler söylendi – dergimizin bu

24 Nisan 2012'de Mimarlar Derneği 1927'nin onur üyeliği takdim edilirken yaptığı konuşma sırasında (Mimarlar Derneği 1927 arşivi)

amaçla Hocaya yer vermesini de bir tür ahde vefa olarak görmek gerekir. Ben kendisini idareci sıfatıyla bir kez daha selamlamak isterim; Mimarlık Fakültesi Dekanı olarak görev aldığı dönemde kuruma kazandırdıkları için kendisine müteşekkirim. Mimarlık Fakültesi üniversitemizin kurucu akademik ve idari birimi ve aradan geçen yaklaşık 60 yıl içinde gerek Türkiye'de gerekse uluslararası mecralarda hatırı sayılır bir yeri oldu. Hiç şüphesiz ki, Yıldırım Yavuz gibi öncü, kurucu akademik öznelerin bu başarı öyküsündeki payları sonsuz; neredeyse mitolojik figürler olarak kurum tarihindeki yerlerini

şimdiden aldılar. Hocanın dekan olarak görev yaptığı dönem barışın hâkim olduğu ve fakülte bileşenlerinin ortak irade ile bir araya geldikleri bir süreç olarak hafızalarımızda. Aradan geçen bunca yıldan sonra aynı makamı paylaşmak, benzer bir barışı hâkim kılmak adına emek vermek gurur verici, tarifi zor bir deneyim. Mimarlık bölümü ikinci sınıf tasarım stüdyosunda öğrencisi olmak onuruna eriştiğim Hocayı dekan sıfatıyla da dikkatli izliyor ve kendisinden salt akademik bir özne olarak değil yönetimde hümanizmi yerleşik kılmaya çalışan bir idareci olarak da feyz alıyorum.

KÜLTÜR İNSANI, USTA ANLATICI VE EĞİTMEN PROF. DR. YILDIRIM YAVUZ'UN ARDINDAN (1)

Cânâ Bilsel*

1. Bu yazı, 13 Eylül 2019 tarihinde Mimarlık Fakültesi'nde Prof. Dr. Yıldırım Yavuz anısına düzenlenen tören için hazırlanmış olduğum sunuş metni ve daha önce TSMD Serbest Mimar Dergisi'nde yayımlanan anma yazısı üzerinden geliştirilmiştir.

ODTÜ Mimarlık Bölümü'nün çok değerli hocalarından Prof. Dr. Yıldırım Yavuz'u zamansız yitirmenin derin üzüntüsü içerisindeyim. Doktoramı yeni bitirip Fakülte kadrosuna katıldığım, yurtdışında gerçekleştirmiş olduğum tez çalışmasına entelektüel bir merakla yaklaşmış; dahası Fransızca olan tezimi okumuş, üzerinde yorumlar yapmış ve bu çalışmayı yayınlamam konusunda beni yüreklendirmişti. Daha önce öğrencisi olmadığım halde, genç bir öğretim üyesi olarak bana ve yaptığım çalışmaya göstermiş olduğu ilgiden çok mutlu olmuş ve onur duymuştum. Yaklaşık üç yıl sonra dördüncü sınıfın mimari tasarım stüdyosuna beni davet ettiğinde bu davetini coşku ve heyecanla karşıladım. 1999-2000 yılları arasında Arch 401 ve 402 stüdyolarında onunla birlikte çalışmaktan büyük mutluluk duydum. Yıldırım Hocam'dan öğretmenlik üzerine çok değerli şeyler öğrendiğimi düşünüyorum. O, mimarlığı yaşama kültürüyle bütünleştiren usta bir anlatıcıydı. Opera, sinema, yemek, mimarlık ve yaşam üzerine sohbetleri bizleri farklı dünyalara götürür, her bir betimlemesi zihnimizde canlı imgeler oluştururdu. Tasarım stüdyosunda ustalıkla çizdiği kurşun kalem plan ve cephe eskizlerine, Doğu'dan ve Batı'dan, Hindistan'dan veya Louis Kahn'dan örneklerle, mimarlığa ve yaşama dair sohbetleri eşlik ederdi. Seveceken öğretmenliği, geniş bilgi ve kültürünü gençlerle paylaşma coşkusu ve güçlü insanî değerleriyle öğrencileri ve dostlarının gönlünde çok

özel bir yer edinmiş olduğunu biliyorum ve çok güzel duygularla hatırlanacağına içtenlikle inanıyorum.

Yıldırım Hocamızın Mimarlık Fakültesi Dekanlığı görevini üstlendiği 2000-2003 dönemini, Fakülte içerisinde uyumlu çalışmanın olduğu, huzurlu bir dönem olarak hatırlıyorum. Kendisi emekliliği sonrasında da ODTÜ Mimarlık Bölümü'nde mimarlık eğitimine çok değerli katkılarda bulunmayı sürdürdü. Gençlerle birlikte, bilgi ve deneyimlerini açık yüreklilikle onlarla paylaşarak lisans ve lisansüstü stüdyoları yürüttü, mimarlık tarihi ve kültürü üzerine seçmeli dersler verdi.

Birçok mimarlık ve kentsel tasarım yarışmasında jüri üyelikleri bulunan, uluslararası Ağa Han Ödülleri'nde nominatör olarak görev almış, ulusal ve uluslararası komitelerde yer almış olan Prof. Dr. Yıldırım Yavuz, kitapları ve diğer çalışmalarıyla Türkiye mimarlık kültürü, tarihi ve kültürel mirası alanlarında çok değerli eserler bıraktı. Geç Osmanlı ve Erken Cumhuriyet dönemi Mimarlığı üzerine kitapları ve makaleleri, mimari biçim ve biçemler, küreselleşme karşısında yerel kimlik üzerine çok sayıda konferans bildirisi bulunuyor. *Mimar Kemalettin ve Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi*, (ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, 1981) ve *İmparatorluk'tan Cumhuriyet'e Mimar Kemalettin 1907-1927*, (TMMOB Mimarlar Odası, 2009) Mimar Kemalettin Bey'in eserleri ve yazıları üzerine, kapsamlı ve titiz bir arşiv araştırmasına dayalı

* Prof. Dr., ODTÜ Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölüm Başkanı

olarak geliştirdiği çok değerli iki kitap yayınıdır. Prof. Dr. Gönül Tankut ile birlikte editörlüğünü yaptığı *Tarih İçinde Ankara I ve II* ise Ankara üzerine önemli araştırma makalelerini bir araya getirmektedir. Deđerli hocamız Prof. Dr. Ayšıl Yavuz ile birlikte koruma çalışmalarında danışmanlığını yürüttüğü Cumhurbaşkanlığı Atatürk Müze Köřkü üzerine Cumhurbaşkanlığı Sekreterliđi'nce yayımlanmış bir kitapları bulunmaktadır. Prof. Dr. Yıldırım Yavuz'a 24 Ekim 2012

tarihinde, "mimarlık eğitimine verdiği önemli katkıları, erken dönem Cumhuriyet mimarlığına ilişkin tarih çalışmalarındaki öncülüğü, mimarlık mirasının ve Ankara kent kültürünün korunmasına yönelik duyarlı girişimleri" nedeniyle Mimarlar Derneği 1927'nin ilk Onur Üyeliği belgesi verilmiştir.

Sevgili Hocam, çok değerli kültür insanı ve eğitmen Prof. Dr. Yıldırım Yavuz'u içten bir saygı ve sevgi ile hatırlayacak, onun keyifli sohbetini çok özleyeceğim.

2012 yılında, Mimarlık ikinci sınıf stüdyosu jürisi sırasında, Koray Pekerlii arşivi.

İNSANCIL, YAPICI, MÜTEVAZI, KÜLTÜRLÜ, MESLEĞİNDE DUAYEN BİR AKADEMİSYENDİ

Ural Akbulut*

Yıldırım Hocamız, insancıl, yapıcı, mütevazı, kültürlü, mesleğinde duayen bir akademisyendi. Diğer önemli bir özelliği de yapıcı ve tartışmaları yatıştırıcı biri olmasıydı. ODTÜ’de genellikle Rektörlükçe alınan bazı kararlar ve uygulamalar konusunda Mimarlık Fakültemizden bazı eleştiriler gelirdi. Özellikle Üniversite Yönetim Kurulu ve Senato toplantılarında alınan kararlar sırasında en fazla karşı görüş yine Mimarlık Fakültesi dekanları ve Fakülte temsilcilerinden gelirdi. Ben 1990’dan itibaren 18 yıl boyunca Rektörlükte çeşitli görevlerde bulunduğum yıllarda Mimarlık Fakültesi’nin bu tür eleştirileriyle karşılaştım. Mimarlık Fakültesi’nin eleştirel tutumunu daha önceleri rahmetli Rüştü Yüce hocamıza da sormuştuk. O da bize “Ne yapalım? Fakültenin yapısı bu” demişti. Erhan Acar hocamıza da “Mimarlık, neden Rektörlüğün hemen her önerisini eleştiriyor? diye sormuştum. O da bana “Mimarlık hocaları eleştirel olmalı, bu bizim mesleğimizin gereği” demişti.

Yıldırım Hocam, dekan olduktan sonra toplantılardaki gergin tartışmalar zamanla çok azaldı. Yıldırım Hocam, daha bu tür tartışmalar başladığı anda nasıl yapardı bilemiyorum ama yumuşak ve nazik tavrıyla olayları öyle bir özetlerdi ki ortam yumuşardı. Tartışılan konuyu başka bir açıdan ele alırdı ve en keskin görüşte olanlar bile Yıldırım Hocamın açıklamalarından sonra konuya daha sakin şekilde yaklaşarak yorum yapardı. Yıldırım Hocamın kültür, sanat ve tarih sohbetlerinden de çok şey öğrendim. Genel kültürü çok iyiydi. Sohbetlerde hangi konu açılırsa açılın önce konuyu fazla bilmez gibi konuşmaya başlar, ardından konuyu en ince detaylarına kadar irdelerdi. İnsan ilişkilerinde tanıdığım en başarılı kişilerin başında gelirdi. Sadece Rektörlükle değil tüm akademisyenlerle dostane ilişkisi vardı. Profesörden teknisyene odacıya kadar herkesçe sevilen ve saygı duyulan bir dost idi. Onu ve tatlı sohbetlerini sevgi, saygı ve özlemle anıyorum.

YILDIRIM BİR DOST, BİR ÖNDER

Suha Özkan**

ODTÜ Mimarlık Fakültesi yapısının açıldığı yıldır. Herkes açılışı yapan İsmet İnönü’nün “çıplak beton” konusundaki görüşlerini konuşurken, Behruz Çinici’nin 28 yaşında gerçekleştirdiği yeniliği takdir edip kendine bir pay çıkarmaktaydı. Yapının her ayrıntısı alışılmışın ötesinde bir yeni ve farklı çözümün izlerini sunmaktaydı. Kimse bu yapının başlı başına nesiller boyu bir “ecole” olacağını bilmiyordu. Oldu.

Fakülte Amfisi ise bambaşka bir ortamdı. Oturma yerleri kalın kama biçimi geçmeli som ahşap, sırt dayanma yerleri de yine ahşap, bu kez çok yalın takoz biçiminde alışılmışın ötesinde güçlü bir varlık göstermekteydi. Öyleki salon bomboşken bile, oturma yerleri ile kendine özgü bir kimlik sergilemekteydi. Amfi bu özgün varoluşu nedeniyle çok kısa bir zamanda, ODTÜ Yerleşkesinin simgesi oluvermişti. Oturma düzeni rahat mıydı? Hep tartışıldı ama değişik ve kendine has kimliği olan bir ortamdı.

Yarım yüzyılı geçen zaman boyunca da hep öyle olageldi.

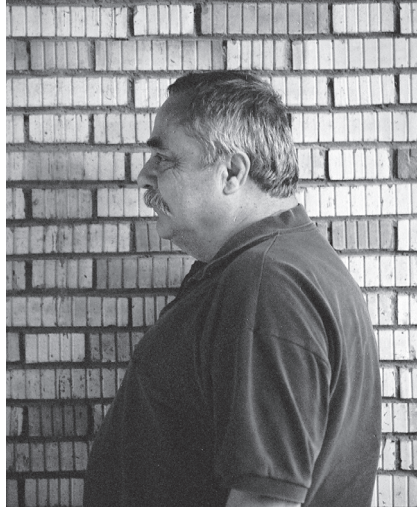
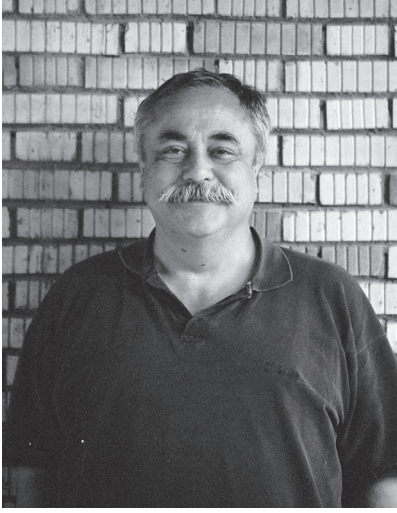
TBMM’nin bahçesindeki barakalardan çıkıp belki de yüzyılın en özgün yapısına yerleşmeye başlayan ODTÜ’nün, bu aşamada, akademik ortamı, büyük bir oranda Mimarlık Fakültesi idi. O yıllar kendi yapıları bitirilip taşınana kadar bir neslin öğrencilerinin en tatlı anılarının yer aldığı ortam Mimarlık Fakültesi’ydi. Elbette Mimarlık Amfisi de o ortamın bir kültür odağı olarak çok önemliydi. Bugün de öyle.

Genç ODTÜ henüz yedi yaşındaydı ama öğrencileri ve sanat, spor, kültür etkinlikleri olabilecek en üst düzeydeydi. Klasik müzik konusunda Ziya Aydınant ve Bülent Arel’in çalıştırdıkları gruplar vardı. Yıldırım Yavuz’u, müzik grubunun bir konserinde ilk kez tanıdım. Mozart’dan bir arya ile solist olarak sahne almıştı.

Onu tanıdığım yarım yüzyılı aşkın süre içinde yüzünden eksik olmayan gülümsemesinden o akşam eser yoktu.

* Prof. Dr., ODTÜ Fen Edebiyat Fakültesi, Kimya Bölümü, ODTÜ Eski Rektörü.

** Prof. Dr.

Aryasını büyük bir ciddiyet ile okudu. Beni, gür ve düzgün simsiyah bıyığı ile sahnedeki varlığı unutamayacağım bir imge olarak zihnime kazındı.

İleriki yıllarda böylesine yakın bir dost olacağımızı bilsem, o akşam sadece alkışlamaz sahneye zıplar sarılırdım. Hiç de uzakta değildi. İkinci sıradaydım.

Yıldırım, gençliğine rağmen, o yıllardaki öğretim kadrosunun en kültürlü üyesi idi. Onunla müzik, edebiyat, görsel sanatlar, sinema gibi her konuyu tartıştınız. Bilgiliydi. Bilgeydi. Çok zor beğenirdi. Bir yandan sizden birşeyler öğrendiğini hissettirip size özgüven aşılarken, iyi bildiği konularda da çaktırmadan ders veren, hoş bir öğreticiydi. Güzel tarafı, bisiklet yaka, fûme kazağı ile, öğrencilerden farklı görünmez, hep ortalıkta dolaşır ve böylece erişilebilirliği açıkca bilinirdi.

ODTÜ Jüri geleneği içinde yalnız kendi sınıfının değil, tüm sınıflarının değerlendirmeleriyle gönüllü olarak ilgilenirdi. Tüm merakı Fakülte'deki eğitimin niteliğini anlamaktı.

Onunla tanışmamız ve onu çok takdir edip sevmem böyle bir ortamda oldu. Üçüncü ve dördüncü sınıf tasarım jürilerini Eşber Yolal ile birlikte izler tartışmalara katılırlardı. Benim 1965-67 arası sıra dışı ama gerçekten *avant-garde* projelerime alaycı yaklaşan kendi stüdyo hocalarıma karşı, önemli olan "varsayımlar ile projenin oluşumundaki tasarım becerisi ve iç tutarlık" savı ile beni de projelerini beğendiği başka öğrencileri ile birlikte korur kollardı. Bir eğitimci olarak o yıllarda yaygın olan öğrenci ile takışmak ve onu otorite

ile biraz ezmek olan tutumun tam tersi kucaklayıcı ve yeteneği destekleme yanlısı olan bir anıt hocaydı.

Öğrencileri yalnız akademik ortamda değil sosyal alanda da sahiplenirdi. Unutamadığım bir anı; projelerinde haklarının verilmediğini düşünen öğrencileri teselli ve eğlence adına Gençlik Parkı'na götürmemizdi. Anımsadığım kadarı ile aralarında benden iki yıl daha küçük olan öğrenci grubunu bir değişiklik ve eğlence amacı ile gezdirirken, "Fıçıya Batan Kılıç" göstericisine işaret edip Yıldırım'ı fıçıya sokmuştuk. Bizi eğlendirmek için, hiç nazlanmadan, kahkahalarla fıçıya giren Yıldırım'ın Gösterici kılıçla yokladıkça "Hop! Hooop!" diye bağırması, hepimizi güldürmüştü. O çıkınca Gösterici fıçıya girmiş 5-10 kılıç içerdeki adama dokunmadan fıçının karşı kenarından çıkmıştı. Yıldırım'ın bu basit çocukca oyunumuza, büyük bir alçak gönüllülikle katılması yıllar boyu anılagelmişti. Hani derler ya "çocukla çocuk, düşünürle düşünür" olabilen biriydi.

Yıldırım çok yalın işleri olan çok yetenekli bir tasarımcıydı. Benim bildiğim dört, genellikle birer tür mücevher olarak tanımlanabilecek uygulaması var. Ankara, Kutludüğün; İzmir-Çeşme, İldırı Yaz Stajı yapıları ile Aydın, Didim ve Ankara, Kazan'da gerçekleştirdiği iki konut, yeriyale ve ortamıyla uyumlu, çağıyla barışık, alçak gönüllü ama özenli yapılar olarak ilgiyle anılacaktır.

Bir tarihçi olarak Yıldırım hem benim, hem de akademik ortam için önemli bir kişiliktir. Mimarlık tarihi ortamında herbiri kendi içinde saygın uğraşlar ve ortama katkıları gözardı edilemez.

Tarih çalışmalarını kısaca değerlendiresek.

Birinci grup tarihçiler, eserleri görsel ve çizgisel belgeleyen araştırmacılarıdır. Mustafa Niksarlı'nın objektifi ile, Aptullah Kuran'ın on yıllarca aynı çizim ve fotoğraf tekniği ile derlediği belgeleme ile öğrencilerinin sunuşları ile Sedat Eldem anılabilir.

İkinci grupta "historiographic" tutumlu kişiler var. Bu araştırmacılar doğrudan bilgi ve belge üretmeyi amaçlamazlar, yapılmış araştırmalar ve belgelemeleri inceler ve kendi yorumlarını yaparlar. Türkiye'de en yetkin mimarlık tarihçisi

olarak, uzun yıllar süre gelmiş, özgün ve yaratıcı yorumları ile Doğan Kuban anılmalıdır.

Üçüncü grupta yetkin fotoğraf sanatçıların mimari belgelerine akademik alt yazı ya da önsöz yazan “mimarlık tarihçileri” var ki bu katkılar genellikle gezi ve tanıtım amaçlı mimarlık yüceltmeleri olarak yararlıdır.

Dördüncü grup ise gerçek akademik tarihçilik. Bu tutum özgün belgeleri inceleyip çağın, ortamın ve ilgili kişilerin bildirimleri ile temellendirilen mimarlık tarih yorumudur. Yıldırım bu saygın tarihçilik tutumuna ömrünü adanmış bir akademisyendi. Onun ilgisi Mimar Kemalettin olageldi. Bulunabilen tüm belgeler, yaşayan aile bireyleri ile konuşmalar olmak üzere bütünsel bir çalışmayı “Doktora Tezi” olarak İTÜ’ye sundu biz de ODTÜ’de öncül yayınlarımızdan biri olarak yayınladık. Yıldırım’ın özgün belgeler ışığında yaptığı Kemalettin belgelemesi ve yorumları, yöntem olarak benim akademik katkılarımı etkiledi. Ben de Mimar Vedat Tek için yaptığım çalışmalarda Yıldırım’ı izledim. Yıldırım’ın öğretisi, yorum ve spekülasyon değil belgelerin bulunup sunulması sonunda, hep bulanın hem de gelecek nesil tarihçilerinin yorumlarına açılması olmalıydı. Birlikte Osmanlı’nın son, Cumhuriyet’in ilk dönemlerini belgeledik. Bu akademik tutumun yeni nesil öncüleri var.

Yıldırım’la paylaştığımız “Son Dönem Osmanlı ve İlk Dönem Cumhuriyet Mimarlığı” ortak akademik ilgi alanımız 1981’de Atatürk’ün Doğumunun Yüzüncü Yılı çerçevesinde Philadelphia’da ODTÜ Mimarlık Fakültesi’nin kurucusu Pennsylvania Üniversitesi’nde gerçekleşen Çağdaş Türk Mimarlığı seminer, sergi ve kitabı oldu. Tümüyle benim oluşturup yönettiğim bu etkinlik için Yıldırım’la birlikte iki bölüm yazdık. Bu yayın 2005 yılında Mimarlar Odası tarafından yeniden yayımlandı. Son yıllarda giderek artan “Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı” kaynaklarında sıklıkla başvurulan kaynaklar arasında yer alıyor.

O seminer sırasında yaşadığımız bir olay yukarıdaki Luna Park Fıçısı gibi ama daha akademik, paylaşılmaya değer bir anıdır.

1981 Semineri’nde ortak iki bildirimizi de Yıldırım sundu. O bildiriye eleştirmen olarak Penn’in atadığı, *Mimar* dergisi derleyeni, Le Corbusier Pessac Projesi ile ünlenmiş Brian Taylor’du. Brian ne Osmanlı ve Türkiye mimarlık tarihinin o kesimiyle ne de Türkiye’yle ilgiliydi. Belki, o nedenle olacak, eleştirisini dil üzerine kurdu. Yıldırım, İngiliz dilinde nice anadili İngilizce olan kişiden daha iyi ve bilgiliydi. Oturumdakiler Brian’ın bu saldırıya varan bu dilsel eleştirisine pek anlam veremediler.

Bizim bu seminere katılımımızda çok özel bir durum vardı. Bağdat Büyük Cami yarışmasını kazanmış olan Robert Venturi ve eşi Denise Scott Brown, boykot ettikleri üniversiteye 10 yıl aradan sonra ilk kez gelmişlerdi. Bu çok önemli bir akademik mimarlık olayıydı.

Denise söz aldı ve Penn’e bilgi getirmek ve paylaşmak üzere gelen misafirlere içerik üzerinden değil de dil üzerinden eleştirel saldırının çok kaba olduğunu söyleyip, Brian’ın 5-10 dakikalık kısa eleştirel konuşmasında onlarca İngilizce dil hatası yaptığını bildirip, Yıldırım’ı alkışlattı. Venturi-Scott-Brown ile orada başlayan dostluğumuz on yıllarca süregeldi. Robert Venturi ile Yıldırım Yavuz’u aynı yıl içinde yitirdik.

Aga Khan Mimarlık Ödülü kapsamında en önemli aşama, finale kalan 30-35 projenin yetkin uzmanlar tarafından değerlendirilip Master Jury’ye sunulması görevidir. Yıldırım ve eşi Aysıl bu görevi yıllarca sürdüren ender uzmanlar olarak Ödül’ün değerlendirme kadrosunda yer aldılar. Yıldırım üzerinde hiç konuşulmayan, hatta gizlenen Suudi Arabistan’daki yoksulluk ve bu koşullardaki insanların barınakları ile ilgili yaptığı araştırma ve sunuş uzun yıllar anıldı. Yıldırım’ın olumlu ve candan kişiliği Aga Khan Ödülü ortamında yepyeni açılımlar ve katılımlar getirdi. Onun kurduğu dostluklar kurumsal varlığın

gelişiminin önemli katkıları arasında yer aldı. O hep sevgi ve takdirle anıldı.

Yıldırım’ın bana en büyük katkısı Bodrum’u tanıtmaları oldu. 1964 yılında ODTÜ hocaları ile yaptığı gezi sonrası bizimle paylaştığı Bodrum fotoğrafları, çağcıl ve biraz sentetik Ankara ortamından, zamanın durduğu ve farklı bir varoluşun olduğu bambaşka bir ortamın belgelenmesiydi. Yalın ve duru taş evler, hem yol hem de dere olan sokaklar, kasaba ile bütünleşik mandalin ve meyva bahçeleri ile bambaşka bir varlıktı. Alçakgönüllü minik camiler onlarla orantılı bodur minareler etkileyiciydi. Güneydoğu Anadolu’yu özellikle Mardin’i iyi biliyordum. Ama Bodrum farklıydı. Hem geleneksel olarak derin, hem de modern denecek kadar yalın bir mimarlık ortamıydı. Oraya gitmek önce Pamukkale, sonra Milas orada orman ve dağ yolundan 2 gün iki gece sonra jiple 4-5 saatte varılan bir belde idi. O yıllarda Cevat Şakir Kabaağaçlı (Halikarnas Balıkcısı), Fatma Mansur, Azra Erhat gibi Bodrum’la anılan anıt kişilerin hepsi oradaydı. Bodrum’a ilk kez o resimleri gördükten sonra 1964’de gittim. 1968’de evliliğimizi orada gerçekleştirdik. Bodrum çok değişti ama çirkinleşmedi. 28 yılını Türkiye dışında geçirmiş olmama rağmen, ilk kez Yıldırım’ın tanıttığı Bodrum hep yaşamımın önemli bir ortamı oldu. 29 yaşımdayken Columbia Üniversitesi’ne gitmeden gerçekleştirdiğimiz *Turgutreis 1974* kitabına konu olan Akçaalan, Karabağ ve Karatoptak köylerinin seçimi Yıldırım’ın önerisi ve yönlendirmesi ile olmuştu.

2015’de kurduğum Bodrum Mimarlık Kitaplığı’na en erken tebrik Yıldırım’dan gelmişti. Onun takdirini kazanmak yaşamımın son aşamasında vardığım noktanın en güzel ödülü oldu.

Huzur içinde yaşamış, huzurlu bir insandı. Huzuru sürsün.

BİR YAPININ ÖNÜNDE DURUP O YAPIYI ÖNEMSEME VE DEĞERLENDİRMENİN NE ANLAMA GELDİĞİNİ ONDAN ÖĞRENDİM

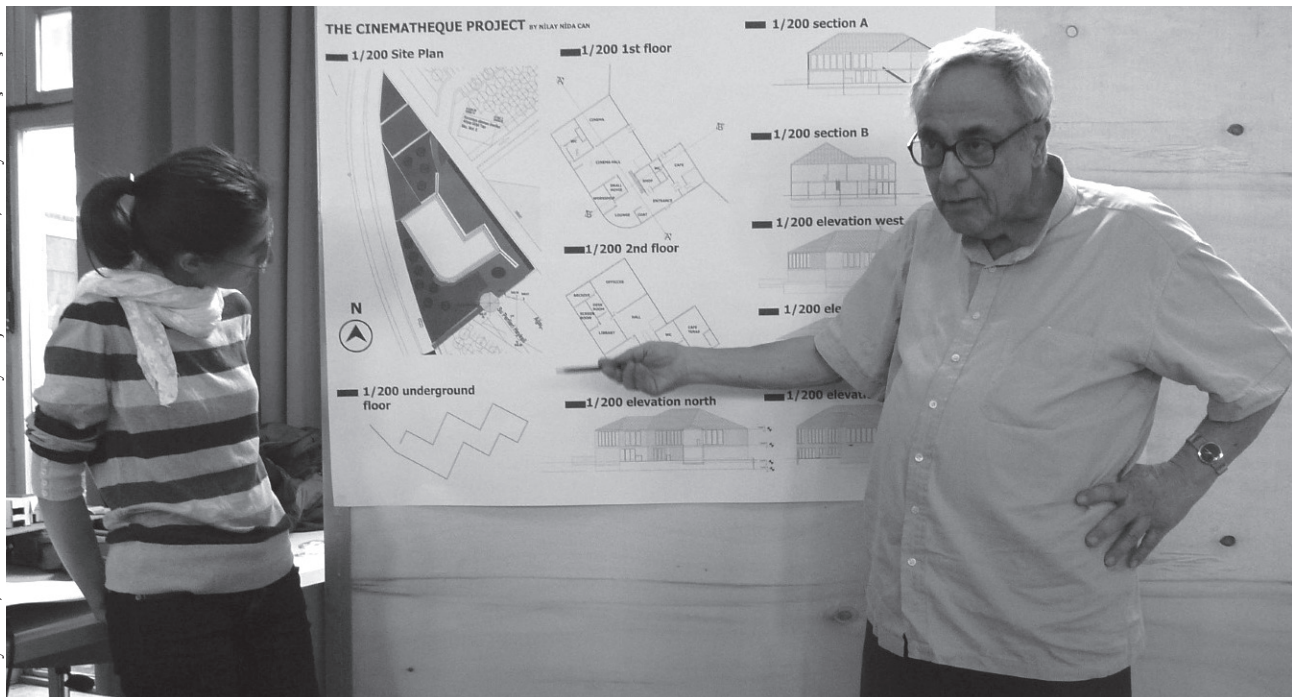
H. Çağatay Keskinok*

Yıldırım Hocayı ne zaman tanıdım ya da ne zamandan beri tanyordum? Bir başlangıcı yoktu gibi geliyor nedense. 1990'lı yılların ortasında, Fakültemizde unutulmuş ve zaman içinde göz ardı edilen akademik işbirliğini stüdyolarımız arasında ortak çalışmalara yönelerek yeniden kurduk. Şehir ve Bölge Planlama Bölümü 2. sınıf planlama stüdyosu ile Yıldırım Hoca'nın Mimarlık 4. sınıf tasarım stüdyosunu üç yıl boyunca eşgüdümlü olarak birlikte yürüttük; ortak stüdyo gerçekleştirdik. Çalışılan kentlere birlikte gittik; iki stüdyonun eğitim kadrosu birbirlerinin jürilerine katıldılar. 1996-1997 ders yılındaki Muğla Planlama Projesi ilkti. Daha sonra sırasıyla Beyşehir ve Silifke projelerini birlikte yürüttük. Öğrenci sayıları nedeniyle ortak stüdyo yürütmenin kendine özgü zorluklarından söz etmeye gerek yok. Eğitim kadrosu olarak belki çok yorulduk ama öğrencilerin bundan çok yararlandığından kuşkumuz yoktu. Diğer akademik yüklerimiz yanı sıra idari sorumluluklarımız arasında her şeyden önemlisi kurmaya çalıştığımız akademik ortama ilişkin özlemlerimizin ve yapabildiklerimizin Fakültemizin geleceğinde kalıcı bir ilke

olarak yerleşmesini ümit ediyorum. Yıldırım Hoca Mimarlık öğrencilerini planlama ile ilgili araştırmalarına katmaya özel çaba sarf ederdi. Mimarlık öğrencileri ise bir an önce tasarım aşamasına geçemediklerinden, mimarlık stüdyosundaki diğer hocaların yönetimindeki proje gruplarından geri kalacakları kaygılarını taşırlardı hep. Yıldırım Hoca ise bilgilendirme ve birikimin tasarım sürecindeki önemi üzerinde ısrarla durur; bunun kadar da bir yapının incelenmesinde de aynı bilgi ve birikimin uygulanmasına özen gösterirdi. Birlikte gerçekleştirdiğimiz stüdyo gezileri sırasında hızla kenti öğrenme, bütünü kavrama kaygıları ve telaşlarımız içinde bir yapının önünde durup o yapıyı önemseme ve değerlendirmenin ne anlama geldiğini ve sorumluluğunu ondan öğrendim.

Şehir ve Bölge Planlama öğrencilerine mimari değer ve biçime ilişkin bilinci, Mimarlık öğrencilerine de kent ve bölge planlamaya ve toplumsal değer ve sorunlara ilişkin bilinci kazandırmaya çalıştık birlikte. Bunun mimarlık ve şehircilik öğrencilerinde yaratacağı bilincin farkındaydık. Ortak yürüttüğümüz stüdyolar sırasında kent

* Prof. Dr., ODTÜ Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölüm Başkanı

bütünü ile mimari değer arasındaki ilişkiyi doğrusunu söylemem gerekirse Yıldırım Hocadan öğrendim.

Jürilerde sözü alırken ister öğrencilere isterse meslektaşlarına hep "şekerim" diye hitap ederdi. Söze böyle başladıktan sonra eleştirileri hep insanca, doğru ve hak ettiği yeri buluyor, kırgınlığa yol açmıyordu. Konuları derinliği ile ele alıp sakin kişiliği ile ortaya koyması, kızgınlık içermeyen eleştirel yaklaşımının tüm akademisyenlerin örnek alması gereken bir tutum olduğunu düşünüyorum.

Yıldırım Hocamın kendine özgü tatlı inatlılıkları vardı. Bunları yadırgayabilir kimileri; ama onun olumlu inatlılıklarına saygı duyduğum hep. Yaşam bir gün bitiyor olsa da ortak yürüttüğümüz stüdyoların keyfini çıkardığımı belirtmeliyim. Bu ortaklığımız proje yeri olarak Artvin'i seçmemizle sona ermişti. Yıldırım Hocanın o sırada uzun yolculukları göze almasını engelleyen sağlık sorunlarını kestirememiştik. Eşsiz müzik kültürüne sahip, en çok Puccini'yi dinleyen, Atatürk Devrimlerine sadık sevgili hocam, seni çok özleyeceğiz.

1997-1998 ders yılında Silifke Planlama Stüdyosu jürisi sırasında (Aralık 1997)

1996-1997 ders yılında Beyşehir gezisi sırasında Beyşehir Belediye Başkanı Adil Bayındır ile birlikte.

* Prof. Dr., ODTÜ Mimarlık Fakültesi,
Mimarlık Bölümü

YILDIRIM YAVUZ'UN ARDINDAN

Aydan Balamir*

Fakültemizin kuruluş dönemi mezunlarından (1961), Mimarlık Bölümü için "hocaların hocası" Yıldırım Yavuz'u 11 Eylül 2019 tarihinde kaybettik. Öğrencisi olamamışsa da eserleriyle ulaşabildiği, ya da dostluğunu ve ağabeyliğini yakından hissettirebilmiş olduğu çok kişi vardır. Her yaştan ve farklı ilgi alanlarından kişilerle kurabildiği sıcak ve etkili diyalog, vefatının ardından yapılan fakülte töreninde söz alanların içten ifadelerinde ve çeşitli yazışma ortamlarında karşılık buldu. İnsani özelliklerinin yanında, mesleki ve akademik açıdan yeri doldurulmaz yönlerine de değinildi bu ortamlarda.

2012 yılında Mimarlar Derneği 1927'nin ilk 'Onur Üyeliği' belgesinin verilisi gerekçesi, Yıldırım Yavuz'un akademik üretim odaklarını özetliyordu: "... mimarlık eğitimine verdiği önemli katkıları, erken dönem Cumhuriyet mimarlığına ilişkin tarih çalışmalarındaki öncülüğü, mimarlık mirasının ve Ankara kent kültürünün korunmasına yönelik duyarlı girişimleri" nedeniyle... Çalışma alanları içinde en başta gelenleridir mimarlık eğitimi, cumhuriyet dönemi mimarlığı, kültürel miras ve Ankara. 70'li yılların başına tarihlenen Mimar Kemalettin ve Mimar Vedat Tek üzerine öncü araştırmaları, Yıldırım

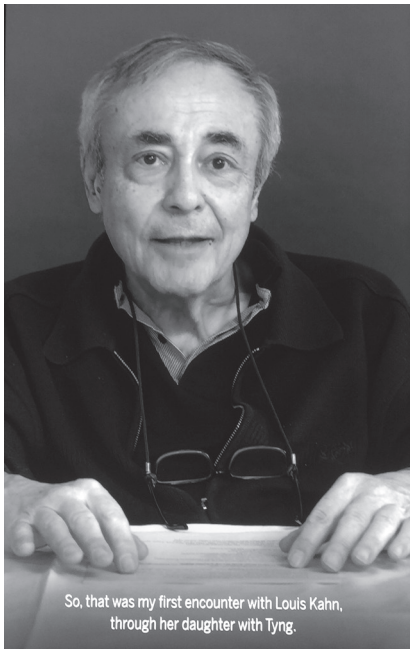
Yavuz'un imparatorluk ile cumhuriyet dönemlerine etraflıca hakim olmasını ve geniş bir tarih ve coğrafya bağlamına giren çok farklı konulara yönelmesini sağlamıştır. Oryantalizm, İslam coğrafyasında gelenek ve modernlik, tarihi ve modern miras (anıt yapılar, tren istasyonları, konutlar, vb), araştırma merceğine giren konular arasındadır. Akademik yaşamı boyunca Ankara üzerine süregiden ilgisi, "Tarih İçinde Ankara" seminerleri (Ayşıl Yavuz ile, 1981 ve 1998) ile, kapsamlı bir birikime yol açmıştır.

Bir başkentin kuruluş perspektifine giren çeşitli konular içinde, özellikle Giulio Mongeri'nin Cumhurbaşkanlığı Köşkü için projesi ile Çankaya'daki Bağ Evi (Cumhurbaşkanlığı Atatürk Müze Köşk) üzerine araştırmaları öne çıkar.

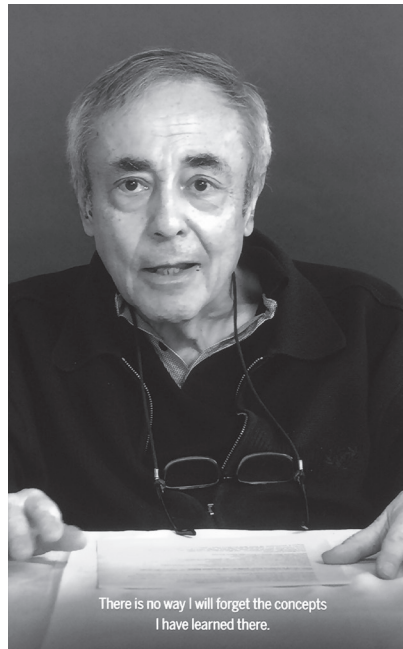
Yıldırım Yavuz'un geniş ilgi alanı içinde yer alan konuların tümünü, tasarım ve tarih parantezine almak mümkündür. Bu iki alan Yıldırım Yavuz için neredeyse bütünleşti; tasarımı tarih boyutuyla kavrar ve aktarır, tarihi de tasarımcı detayıyla yazıya ve söze dökerdi. Her ikisi de dinlemeye doyulmaz olur, dinleyen üzerinde iz bırakırdı. Tarihi olarak pozisyonu, belgeye dayalı tarih yazımı idi. Arşiv araştırmasıyla bilginin arkeolojisini yapar, bulduğu belgeleri ve araştırma konusu olan yapıtları keskin gözlem yeteneğiyle inceler, herkese görünmeyebilecek unsurların röntgenini çekerdi. Bu sağlam temel üzerine gelen tarihçi zanaati, eldeki malzemeyi eğip bükmeden, incelikte aktarma yönündeydi. Tasarımcı kimliğini ise belgelerin okunup işlenişinde ve anlatının kurgulanışında izlemek mümkündür.

Yıldırım Yavuz'un tasarım ile tarih bilgisini harmanlama başarısını borçlu olduğu en güçlü yanı, engin hafızası idi. Olağanüstü görsel hafızasıyla, gördüğü herşeyi fotoğraf gibi kaydeder, aradan yıllar geçse unutmazdı. Gezip gördüğü yapıları daha dün görmüş gibi, tüm özellikleriyle anlatabilirdi. Ana formun geometrisi ve boyutlarıyla başlar, yapısal özelliklerini bir çırpıda resmeder, görünenin ötesindeki algılama biçimleri ve mekânsal deneyimlerle devam ederdi. Anlatısını santimetre mertebesine inerek detaylandırır

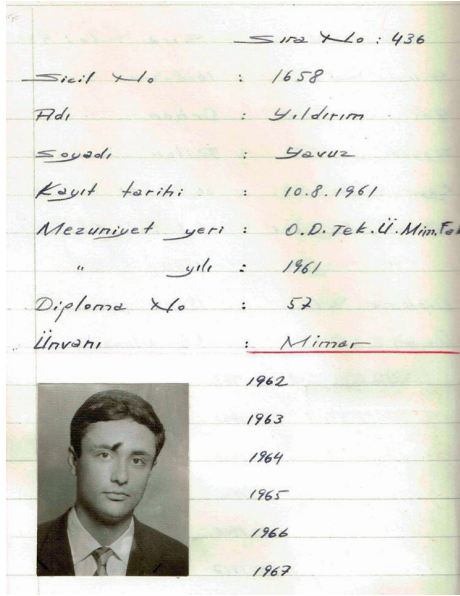
"Louis Kahn'a Yeni/den Bakış" Sergisi (2017, Pera Müzesi) için hazırlanmış videolarda Yıldırım Yavuz (sergiden çekim: A. Balamir). Video çekiminden iki cümle: "Bu benim Louis Kahn'la, kızı Tyng yoluyla ilk karşılaşmamdı... Orada öğrendiğim kavramları unutmam mümkün değildir."

So, that was my first encounter with Louis Kahn, through her daughter with Tyng.

There is no way I will forget the concepts I have learned there.

Öğrencilik yıllarında, ODTÜ Mimarlık Bölümünde arkadaşlarıyla.

Yıldırım Yavuz'un Türk Yüksek Mimarlar Birliği üye kayıt defterindeki, 1961 tarihli kaydı (kaynak: Mimarlar Derneği 1927 arşivi)

kadar, konuyla ilgili tüm isimleri ve tarihleri de, yine son derece güçlü sözel hafızasıyla aktarabilmesi hayret uyandırır. Görsel ve sözelin yanında, bir de işitsel hafıza ile donatılmıştı ki, müzik ve özellikle opera bilgisine tanık olanlar için başlıbaşına anmaya değerdir. Her üç yöndeki hafızasını, birlikte olduğumuz ortamlarda cömertçe paylaşarak ufkumuzu genişlettiği için minnettarım. Bundan sonrası için yoksun kalacaklarımızın hacmini ve yitirdiğimiz rehberliğini düşünmeden edemiyorum. Fakülte törenine yollanmış mesajlardan

birinin son bölümü de bu noktayı dile getiriyor:

"... Ayrıntıları doğallıkla gözlemleyiş, çevre ve sanat duyarlığı, gördüğü, gezdiği yerleri anlatım gücünün büyüleyiciliği, yudum yudum tadına varılacak bir deneyimdi. Anlattıklarını görmüş, olayları yaşamış olurdunuz. Nelerin nerede ve nasıl olduğunu, hangi saatte nerede bulunup ne yenileceğini ve neyin kimden dinleneceğini bilen gerçek bir gurme, bir meloman ve yol göstericiden yoksun kalmakla, pusulamızı yitirdik." (Murat Balamir, 11.09.2019)

Yıldırım Yavuz, Ömer Yağız, Murat Balamir; 21 Nisan 2014, Mimarlar Derneği 1927 (fotoğraf: Aydan Balamir). Arkadaşlıklarını 60 yılın üzerinde olan Ömer Yağız ile Yıldırım Yavuz'un vefatları, birbirine yakın saatlerde, 10 ve 11 Eylül olarak tarihlendi.

* Prof. Dr., TED Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

YILDIRIM HOCA VE MİMARLIĞIN BAĞLAMI

Baykan Günay*

Her bireyin iş yaşamında, akademik ya da idari görevlerde yaptıkları önemlidir. Hele ki bir eğitim kurumunda yaşamını sürdürmüşse kuşkusuz hem eğitim, hem uygulama hem de araştırma alanlarındaki ürünleri ve başarıları sergilenecek ve bireyin performansı ürettiği değerler ile anılacaktır.

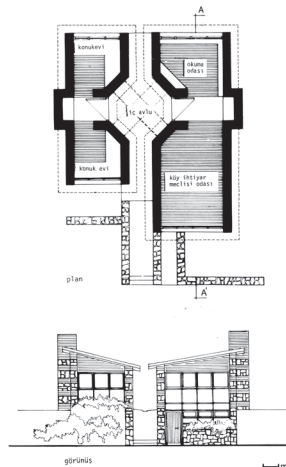
Kanımca bunlardan daha önemlisi bireyin nasıl bir kişiliği olduğu, insanlarla kurduğu ilişkilerin niteliği, davranışlarındaki candanlığı ve sıcaklığıdır. Öğrencilik dönemimde (1963-1968) Yıldırım Hoca'yı biliyordum, ancak aramızda bir bağ olmamıştı. 1968 yılında Side yarışması öncesinde, yarışmaya girmeyi düşünen farklı ekipleri temsil eden; ben, Yıldırım Hoca, Raci Bademli, Suha Özkan, Zülal Özkan ve geziye katılan rahmetli Tarık Okyay ile yaptığımız Akdeniz gezisinde Yıldırım Hoca ile tanıştım. Anılarında kaldığına göre bir akşam üstü geçtiğimiz Tarsus'ta (kendisi TAC 1957 mezunuydu) tasarladığı ve inşa halindeki basit bir yurt binasını bize heyecanla gösterdi.

Bu bina büyük bir olasılıkla günümüzde varlığını sürdürmüyor. Aklımda kaldığına göre bir iç avlu ve dışbahçeye açılan odalar tasarımının temelini oluşturuyordu. Şimdiki şatafatlı mimarlığın yanında basit ilkelere dayalı ve basit görünümlü yapı sanırım Yıldırım Hoca'nın mimarlık anlayışının zenginliğini yansıtıyordu. Kendisinin 1966 yılında Ankara'nın Kutludüğün köyünde Mimarlık

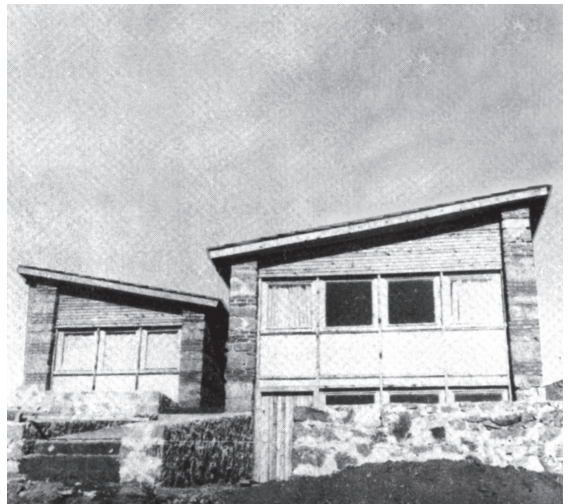
Fakültesi öğrencilerinin yaptığı yaz stajında tasarladığı köy ortak binası da o dönemdeki ODTÜ Mimarlık Fakültesinin üstlendiği misyonun özelliklerini taşıyordu; kırsal alan mimarlığı, yerel malzeme kullanımı, basitlik ve uygulanabilirlik.

Daha sonra meslek yaşamına atıldım ve ilişkimiz koptu. Ben 1981 yılında eğitim yaşamına geçtiğimde ise Yıldırım Hoca okul dışındaydı. Kendisi ile tekrar buluşmamız 1990'lı yıllarda gerçekleşti. O dönemde Orta Doğu Teknik Üniversitesi yerleşkesi yeniden yapılıyor. Vişnelik Yolu, Teknokent, öğretim üyesi lojmanları, TED Ankara Koleji yerleşkesi gibi daha büyük işlerden; çarşıdaki balıkçı, sosyal binanın perdeleri, pastanenin tavanı ve Kültür ve Kongre Merkezi'nin giriş terasları gibi göreceli olarak daha basit konularda, önce ODTÜ Mekân Komisyonu üyesi, daha sonra Rektör Danışmanı olarak kendi fakültemin bombardmanı altında olduğum bu dönemde, Yıldırım Hoca da bana gelerek eleştirilerini iletliyordu. Bir seferinde "hocam" dedim; "lütfen biraz da sizler çözüm yolları gösterin, ben fakültemi rektörlükte temsil etmeye çalışıyorum, ancak yalnız kalıyorum" diyerek sanırım ünlü Vişnelik Yolu'na ilişkin paftaları kendisine teslim ettim. Kendisi birkaç gün sonra paftaları aynen iade ederek konunun bir mimar olarak kendisini aştığını ifade etti.

Daha sonraki yıllarda kendisinden hep destek gördüm. Gerek kentsel tasarım stüdyosunda ele aldığımız konularda, gerek gene bu stüdyoda hazırladığımız

Kutludüğün Ankara Yaz Stajı, 1966; Tasarım, Yıldırım Yavuz. (ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yaz Uygulamaları; Derleyen: Suha Özkan; ARP Yayınevi Ankara, 1974.)

15 Kasım 2000, ODTÜ KKTC Yerleşkesi temel atma töreni, Baykan Günay belgesi.

ODTÜ Kuzey Kıbrıs Yerleşkesi çalışmalarında Yıldırım Hoca olumlu eleştirileriyle katkılarını sürdürdü. Hocanın Dekan, benim Bölüm Başkanı olduğum dönemde kendisiyle hep sağlıklı ilişkiler içinde olduk; zaman zaman dertleştik, çoğu zaman da işbirliğinde bulunduk. Hoşgörülü ve sıcakkanlı kişiliğini hep hissettim.

26 Eylül 2005, ODTÜ KKTC Yerleşkesi; Yıldırım Hoca ve doğaya açılan pencere, Baykan Günay belgesi.

Birlikte ODTÜ KKTC Yerleşkesi'nin temel atma törenine katıldık, daha

sonra yerleşkenin Yönetim Binası, Kütüphane, Bilgi İşlem Merkezi Mimari Proje Yarışması'nda birlikte çalıştık. Bu binalar grubunun biçimine ilişkin olarak ne düşündüğümüzü kendisine anlattım: "Altından geçilen yapı". Genelde mimarlar hiç ipucu vermekten yana olmazlar. Ancak Jüri Başkanı olarak Yıldırım Hoca, "yarışmaya çıkarılan yapılar grubunun meydanının kuzey ucunda inşa edilmeleri, ancak meydanın sürekliliğinin bu binalarla birlikte kuzeydeki sınırlayıcı vadi önüne kadar görsel ve fiziksel olarak doğal ortamla bütünleştirilmesi" ibaresini ekleyerek ana plan tasarım ekibinin arzusunun şartnameye yansıtı. Ben de bu yansımanın sonucunu resmettim.

Yıldırım Hoca öğrencilerine verdiği birçok proje çalışmasında benden söz konusu projenin bağlamına ilişkin bir sunuş yapmamı isterdi. Kendisi üst ölçekli çalışmaları yalnızca altlık harita ya da deneysel bilgi olarak görmez, mimarlığın temelleri olarak algıladı. Bu düşünüşünü en başta değindiğim yöresel mimarlık alanından başlayarak çalıştığı her konuda ve tasarladığı her yapıda ciddiye aldı ve uyguladı.

Kendisini saygıyla anıyor, Ayşıl Hocama da sabırlar diliyorum.

* Y.Mimar, Restorasyon Uzmanı

YILDIRIM YAVUZ'U DÜŞÜNMEK**Nesrin Yatman***

Sevgili Yıldırım Yavuz'u 1970'li yılların başında tanıdık; ODTÜ Mimarlık Fakültesi Restorasyon Bölümü'nde yüksek lisans eğitimi görüyorduk. Yıldırım Ağabey, askerden henüz dönmüş, mimarideki genç hocalarımızdan biriydi. İlerleyen yıllarda dostluğumuz sevgimiz artarak devam etti.

Beraber çalıştığımız ve görev aldığımız ortamlarda, her zaman Yıldırım Yavuz'dan bir şeyler öğrenirdik, öğrenirdiniz. Bir yapıyı, bir mekânı öyle bir şekilde anlatırdı ki; daha önce de var olan ama görmediğiniz detayların farkına varırdınız.

Yurtdışı yolculuklarınızda, yanımızda daima Yıldırım Ağabey tarafından hazırlanmış, görülmesi gereken yerler çizilmiş, gidilmesi gereken restoranlar işaretlenmiş, nerede ne yenmesi gerektiğini anlatan notlar, adresler ve çizimlerle dolu bir eskiz defteri bulunurdu. Onun bu notları sayesinde, oralarda yaşayanların dahi gitmedikleri yerleri görür, bilmedikleri lezzetleri tadardık.

2000'li yıllarda Pittsburgh Üniversitesi'nde 1926 tarihli "Cathedral of Learning" binasının Nationality Rooms kısmında yapılması istenen "Türk Dersliği" konulu proje yarışmasına birlikte bir ekip olarak hazırlanmış ve birinci olmuştuk. Türk Dersliği; Türk Evi'nden, Türk Odası'ndan esinlenerek tasarlanan bir mekandı. Bu çalışmalarda yaptığı

kurşunkalem eskizlerde, en ince ayrıntılarına kadar çizdiği detaylar için gösterdiği sabır ve özen inanılmazdı. Bizim için de çok öğreticiydi.

Yine bizim büroda, Uluslararası Semerkant Proje yarışması için de birlikte çalışmıştık. Bu yarışmada hatırladığım kadarı ile düzenlenmesi gereken büyük bir dış alan vardı. Bu alan için yaptığı kurşun kalem peyzaj çalışmaları ve bitki örtüsü hakkındaki bilgisi hepimizi çok heyecanlandırmıştı.

Büroya gelirken, çok lezzetli kurabiyeler ve sevdiği müzik kasetlerini getirirdi. Ekibimizdeki, çoğu da öğrencisi olan genç mimarlara dinletir, müzik hakkında tartışır, engin bilgilerini aktarırdı. Ayrıca, yemek tarifleri de verirdi.

Yıldırım Yavuz ile eşim Affan Yatman altı yıl arayla aynı tarihte doğmuşlardı. Yengeç Burcu olan bu iki kişi çok iyi anlaşılırdı. Beraber kutladığımız yaş günlerinde çok eğlenirdi. Birkaç kez de büroda kutlamıştık. Bu kutlamalarda Yıldırım Ağabey, çocuksu neşesi ve yaptığı esprilerle etrafındakileri şaşırtırdı.

Yıldırım Ağabey, çok mütevazı bir insandı. Çevresindekileri incitmeden onlarla iyi ilişkiler kurar, yardım etmeyi severdi. Yalnız, insanı deli edecek kadar inatçıydı.

Son zamanlarında teyzesinin anılarına ait notları düzenleyerek kitap haline getiriyordu. Bir Türk kızının Afganistan anılarını anlatan kitabına son noktayı koyduğunda, evinde, yanındaydım. Bilgisayarını kapatıp, yazıları ve fotoğrafları sevgili Koray'a emanet ederken ona bakıyordum. Yüzünde bir işi bitirmenin verdiği rahatlığın yanı sıra, bir vazgeçmişlik izleniyordu. Sanki hayatına da son noktayı koymuştu.

Sevgili Yıldırım Ağabey, evinize uğradığım çoğu akşamlarda, arşivinden seçerek bana izlettiğin, siyah beyaz eski filmlerin tadı unutulmazdı. Çok teşekkür ediyorum.

Her sezon gittiğin tüm operalara bana da bilet olarak götürdüğün için de çok teşekkür ediyorum. Seni, sohbetini ve yaptığın güzel salataları hepimiz çok özleyeceğiz.

Sana iyi yolculuklar diliyorum.

2006 yılında ODTÜ Kampüsünde, Koray Pekenci'ni arşivi.

* Prof. Dr., ODTÜ Mimarlık Fakültesi,
Mimarlık Bölümü

BİR KÜLTÜR 'DOYEN'İNİ KAYBETTİK

Jale Erzen*

Yıldırım Yavuz'u ODTÜ'ye girdiğim ilk günden yakından tanıdım. Asistanlık için girdiğim jürinin üyesi idi ve hatırlıyorum en anlamlı soruları o sormuş, sanatçılığımıza yakın ilgi göstermişti. Karşılıklı saygı ve sevgimiz 46 yıl sürdü; bu yıllar boyunca ne zaman bir yazım basılsa, bir kitabım yayınlansa Yıldırım Hoca hemen arar güzel sözlerle beni yüreklendirir onurlandırır. Ama bu, hemen bütün meslektaşlarına gösterdiği bir hatırşinaslık idi. Hocamız Bilkent'deki dekanlığından başlayarak defalarca ciddi rahatsızlıklar geçirdi, ama bunlar ne moralini bozdu ne de insanlara karşı tatlı yaklaşımını değiştirdi. Her zaman söze güzel bir lafla başlar, her zaman önce insanın gönlünü alırdı.

Yıldırım Yavuz, Tarsus Koleji'nde, ODTÜ'de ve Louis Kahn'ın yanında yetmiş bir entelektüel olduğu kadar bir gönül insanıydı. Mimariye de, hocalığa

da öyle yaklaşırdı. Birçok kez onun stüdyo jürilerine katıldım ve her zaman yumuşaklıkla konuştuğuna ve geniş kültür birikiminden dolayı hep özgün düşünceler sunduğuna gördüm. Bir ara Çankaya Köşkü'nde Seyfi Arkan'ın tasarladığı villanın restorasyonu için birlikte gidip gezdik. O vakit de onun ince zevkinin ve mimari tarihi bilgisinin şahidi oldum. Sanırım Türkiye'de operayı onun kadar iyi bilen az amatöre rastlanır. Bazen Fakültede odasının yanından geçerken çalışırken dinlediği opera müzikleri çalardı kulağımıza. Yıldırım Yavuz Fakülteye olduğu kadar tanıdığı kişilere hep farklı ve yeni duyular getiren biri oldu.

Ben ruhun yaşamının toplumun, bireylerin, mekânların, sanatın anılarında sürdürdüğüne inanıyorum. Onun için Yıldırım Yavuz mimaride, mimari söylemde, öğrenci ve dostlarında bıraktığı izlerde canlı kalacaktır.

* Emekli Öğretim Görevlisi

** Doç. Dr., İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü

SEVGİLİ DOSTUM

Kadriye Seyithanoğlu*

Sevgili Yıldırım Yavuz, hocam, dostum, meslektaşım, yol arkadaşım... Pek çok ortak noktamız olan bir tanışıklık bizimki. O kadar çok şey paylaştık ki, bunları birkaç cümle ile anlatmak, dile getirmek hakikaten mümkün değil. Yine de söylemeliyim ki, benim için mükemmel bir yol gösterici; fikir, kültür ve meslek birikimiyle öğretici, etkileyici bir motivasyon kaynağı idi. Birçok ortak deneyimlerimizde mesleğimiz ve insanlara olan inancı, bende hayretle karışık hayranlık uyandırmıştır. Her yaşta ve her formasyondaki kişilerle kurabildiği etkileyici iletişim, en

belirgin özelliklerinden biriydi. Hassas kalemiyle fikirlerini bir yandan çizerek anlatırken gözlerindeki adeta yaramaz ifadeyi unutamam imkânsız. Onu her tanıyan kişiye sunabildiği mükemmel hayat felsefesi için hepimiz ona teşekkür borçluyuz. Okuduğu ve beğendiği her kitabı, görülmeye değer bulduğu her opera veya tiyatro eserini veya sinema filmini adeta çocuksu bir coşkunlukla ve heyecanla paylaşırdı. Bildiğimizi zannettiğimiz bazı konuları farklı bir yorum, değerlendirme, ve tutkuyla sunabilen; her yönüyle öğretici, özel, güzel ve sevecen sevgili dostumu hasretle anıyorum. Bana yaşattığı bütün güzellikler için ona sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum...

KOCAMAN BİR ÇOCUĞUN ARDINDAN, SEVGİYLE...

Zeynep Aktüre**

Bu yazıya, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın Atatürk'ün Ankara'ya gelişinin 100. Yıldönümü olan 27 Aralık 2019'da verdiği Yılbaşı konserini radyodan dinlerken başladım. Konserin solistleri "Dört İtalyan Tenor" sevilen ariya ve Napoliten şarkılar seslendirirken gözümün önünde "Türk Divası" Leyla Gencer'in ne kadar özel bir ses olduğunu anlatacak sözcük arayan sevgili Yıldırım Yavuz duruyor.

Yıldırım Yavuz'u annem Sevgi Aktüre'nin ODTÜ Mimarlık Fakültesi'ndeki iş arkadaşlarından bir "Amca" olmaktan ayıran en eski anım, gördüklerimin ilki olarak hayranlıkla hatırladığım, Aysel "Teyze" ile nikah törenleridir. 1986'da ODTÜ Mimarlık lisans programına başladığımda,

çocukken fakültede koşturarak kafalarını şişirdiğim için özür dilemeye gittiğim bölüm sekreterleri beni Yavuzların düz duvara tırmanan oğulları Mehmet'le maceralarını anlatarak avutmuşlardı.

Yıldırım "Amca"dan "Hoca"ya geçiş, 1996'da ODTÜ Mimarlık Bölümü lisans programında 4. sınıf tasarım derslerine girmeye başlamamla oldu. Bu cümleyi "asistan olmamla" diye bitirmek uygun olmayacaktı; çünkü birlikte derse girdiğimiz dört yıl boyunca Yıldırım Hoca beni de "Hoca" olarak görüp öyle davrandı. Ciddi sağlık sorunları yaşadığı bir dönemde bir midibüs dolusu öğrencimizi Beyşehir yollarında bana emanet ettiği günden başlayarak öğretmenlikte kat ettiğim mesafede Yıldırım Hoca'nın "Zeyno"ya sevgisini ifadeden geri durmadan Zeynep "Hoca"ya gösterdiği saygı ve güveninin katkısı büyüktür. O dönemki öğrencilerimizden bazıları da, sonraki karşılaşmalarımızda, stüdyo grubumuzdaki sevgi temelli iletişimin kendileri için değerini dile getirmişlerdir.

Beyşehir yollarında ben de ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama lisans programında Çağatay Keskinok'un yürüttüğü 2. sınıf planlama stüdyosunun öğretim kadrosuna emanettim. Yıldırım Hoca'nın mimari tasarım dersini kentsel tasarımla başlayan bir süreç olarak kurgulama kararı nedeniyle, birlikte çalıştığımız ilk iki yıl plancıların Beyşehir ve Silifke araştırma verileri ve plan önerilerinden ilham aldık.

Öğtu Mehmet ile Çankaya Kelebek Sokak'taki evlerinin önünde, 1970'lerin sonlarında, Yıldırım Yavuz ailesi.

İzleyen iki yıl benzer kapsamda çalışmaları İzzet Özkeresteci, Murat Onat, Cânâ Bilsel ve Ercüment Erman'ın katılımlarıyla Ankara, 17 Ağustos 1999 depreminin ardından Gölyaka ve Amasya'da yürüttük. Bu sayede plancı ve mimarların topluma en temel hizmetlerinin farklı ölçeklerde iş birliği içinde bireylerin kaliteli yaşam haklarını ve kamu yararını gözetmek, bu bilinci kazanmanın en kolay yolunun ise mesleki eğitim sırasında yapılan iş birlikleri olduğunu öğrendim ve öğrettim. Anne karnında geldiğim ODTÜ'den ayrılma zamanı geldiğinde, Mimarlık ile Şehir ve Bölge Planlama lisans programlarının birinci ve dördüncü sınıf tasarım derslerinin birlikte yürütüldüğü İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü'ne gitmeyi seçmemde bu kavrayışın etkisi büyük oldu.

Yıldırım Hoca ile Güz dönemi çalışmalarımız ihtiyaç programını bizim hazırladığımız belediye binası, hastane gibi büyük programlı, Bahar dönemlerindeki ise yer ve program kararlarını öğrencilerimizin aldığı daha küçük programlı kamu yapılarının tasarımıyla sonuçlandı. Bu yazıyı esinleyen opera tutkusu, öğrencilere tasarım süreçlerinde esin olarak anlattıkları arasına karışverişen renkli konulardan yalnızca biriydi. Suudi Arabistan Kral Faysal Üniversitesi'ndeki öğretim üyeliği ile Ağa Han Mimarlık Ödülleri adaylık

komitesi üyeliğinin birikimi ve dünya kültürlerini kucaklayan bakışı sayesinde, ODTÜ'nün adını aldığı coğrafya ve ötesinin mimarları ve mimarlık gündemleri, Türkiye ve dünya mimarlık gündeminde Batı söylemleri ve üretiminin ağır bastığı bir dönemde, panel ve masa tartışmalarımızı zenginleştirdi. Yıldırım Hoca'nın 1992'de Ankara'da kurulduğu dönemde koordinatörleri arasında yer aldığım SANART Derneği'nin gündemine kurucu ve yönetim kurulu üyesi olarak en değerli katkısı da gündemi benzer şekilde zenginleştirmek olmuştur.

2006'da İYTE'de göreve başlamamdan sonra, o zamana kadar yolumu sık düşürmediğimden pek rastlaşamadığımız Çeşme Paşalimanı'ndaki Orta Doğu Sitesi'nde komşumuz olan Yıldırım Yavuz yavaş yavaş "Hoca"dan "Amca"ya geri döndü ve paylaşımlarımızın yeni mekânı olarak Yavuzların kapısı "Zeyno"ya her zaman açık kaldı. Çeşme'deki son görüşmemizde olduğu gibi ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dekanı olduğu dönem dâhil benim görmediğim yıllarda da üzerinde bu yazıyı eşlik eden fotoğrafta görülen 012 Benetton tişörtü ve kısa pantolonu olduğundan eminim. Bu on yıllardır değişmeyen kıyafeti ile sevgili Yıldırım Yavuz bana yaşam oyununda keyifle ilerlemenin nitelikli ve neşeli oyun arkadaşlarıyla mümkün olduğunu hatırlatıyor, hatırlatacak. Sevgi ve teşekkürlerimle...

1997 yılında Aysel Yavuz- Yıldırım Yavuz evinde bir davet sırasında (Zeynep Aktüre arşivi)

Ayşıl Yavuz, Feyyaz Erpi, Sibel Bozdoğan, Yıldırım Yavuz, Aydan Balamir; 31 Temmuz 1999, Çeşme.

YILDIRIM YAVUZ'UN ARDINDAN...

Sibel Bozdoğan*

ODTÜ'nün ulu çınarlarından birisi daha göçüp gitmiş...Geçen sene İnci Hanım, daha birkaç hafta önce Olcay Okçetin, şimdi de Yıldırım Ağabey... Hepsinin üzerimde çok emeği vardı: mimarlık nedir büyük ölçüde onlardan öğrendim, en formatif yıllarımda kişiliğim ve düşünme tarzım onlarla şekillendi. Mimarlık tarihçiliğine soyunduğum yıllarda ise, (İnci Hanım'ın kitabı ile birlikte) Yıldırım Ağabey'in Kemalettin Bey çalışması, mimarlıkta bilimsel araştırma nedir konusunda hep yakalamaya çalıştığım ve hala öğrencilere örnek verdiğim bir standart koymuştu önümüze.

Yıldırım Ağabey'in akademik ve mesleki panteon'daki müstesna yeri herkesin malumu ama bir de özel kişiliği var ki onu çok özleyeceğiz. Nedense "çok tonton birisi" tanımlamasını en çok ona yakıştırdım hep. Ölümü ise hiç yakıştıramadım. Son yıllarında görememiştim ama ben onu en neşeli hallerinde, Çeşme'de iştahla yemek yerken veya denizde Gilbert and Sullivan operetlerinden parçalar söylerken hatırlıyorum ve hep öyle hatırlamaya devam edeceğim. Gittiği yerde de şarkılar söylesin, nurlar içinde olsun.

ODTÜ Mimarlık'a en içten baş sağlığı dileklerimi gönderiyorum.

YILDIRIM HOCA'NIN TASARIM EĞİTİMCİLİĞİ ÜZERİNE

Yiğit Acar**

Yıldırım Hoca çok yönlü bir Cumhuriyet aydınıydı. Kendisinin zengin müzik ve özellikle opera bilgisi, sinema zevki, zengin coğrafya ve tarih bilgisi ve tüm bunlara eşlik eden mütevazı kişiliği onu tanıyan herkesin aklında ve kalbinde yer etmiştir. Bu kısa anma yazısında mimarlık eğitimi veren herkesin en önemli ama en görünmez eseri olan stüdyo eğitimine değinmek istiyorum.

Kendi adıma Yıldırım Hocayı çok geç tanıdığımı söyleyebilirim. Mezun olmadan hemen önce 2007-2008 öğretim yılında dördüncü sınıf stüdyolarında

öğrencisi olarak başladı tanışıklığımız. O dönemde geçirdiği bir ameliyat sebebiyle stüdyoda her zamanki varlığından biraz daha az bir varlık gösterebilmişti, biz daha çok Fuat Gökçe ve Hakan Anay ile birlikte çalışma şansı bulmuştuk. Yine de rahatsızlığına rağmen özellikle ikinci dönem elinden geldiğince stüdyoya eşlik etmişti. Emekli olmuş bir öğretim üyesi ciddi bir kalp ameliyatı geçirdikten sonra neden kendini zorlayarak stüdyoya devam eder ki? Daha sonraki yıllarda birlikte çalışma şansı bulduğumda bu adanmışlığına doğasını daha iyi anladım.

* Prof. Dr., Boston Üniversitesi, Sanat ve Mimarlık Tarihi Bölümü.

** Dr. Öğretim Görevlisi, Bilkent Üniversitesi, Mimarlık Bölümü.

1. Stüdyo'nun sürekli öğretim üyelerinin yanı sıra bazı yıllar tek dönemlik ya da bir yıllığına ekibe katılan öğretim üyeleri de vardı, Koray Pekerçiçi, Türel Saranlı, Levent Kara ve Yaser Abdulmajeed de kısa sürelerle bu gruba katılmışlardır.

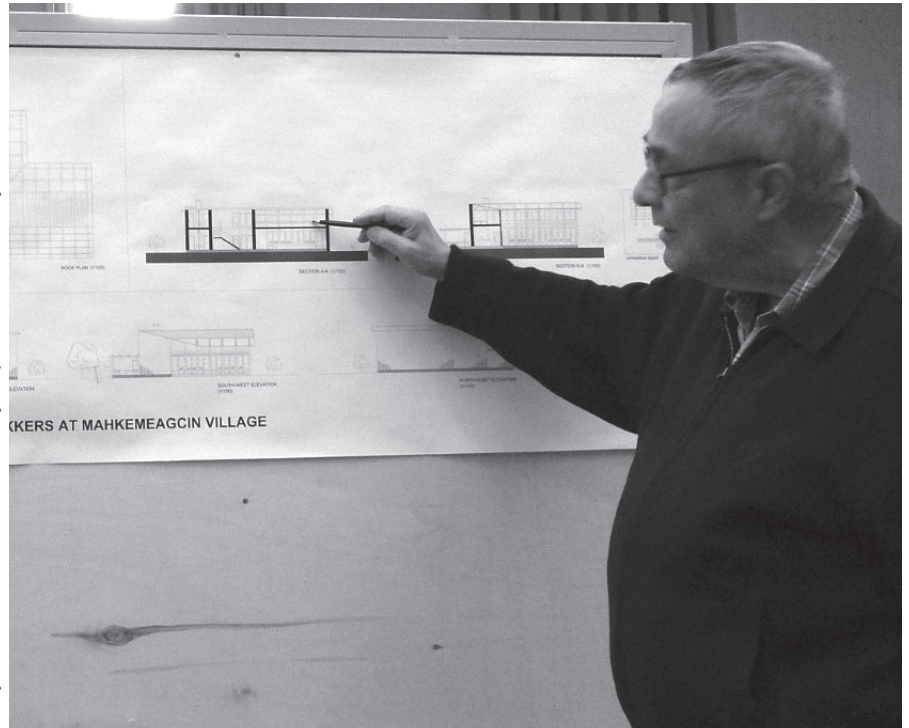
ODTÜ Mimarlık Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başlamadan hemen önce kendimi Yıldırım Hocanın dördüncü sınıf stüdyosunun gayri-resmi bir parçası olarak buldum, ardından da zaten resmi olarak birlikte çalışmaya başladık; ve dört yıl boyunca Yıldırım Hocanın stüdyosunun bir parçası olma şansı yakaladım. ODTÜ'de yıllardır değişen ortaklıklarla dördüncü sınıftaki her stüdyo kendi kimliğini teşkil eder. Öğrenciler birlikte çalışmak istedikleri öğretim üyelerini biraz bu bilgiye bakarak biraz da bölüm içindeki kent efsanelerini dinleyerek seçerler. Yıldırım Yavuz, Fuat Gökçe ve daha sonra Nimet Özgönül (1) hocalarımızın temsil ettiği bakma biçimi, bulunduğumuz coğrafyadaki şehirlerin çok katmanlı yapısını anlamaya ve yorumlamaya yönelikti. Her güz dönemi üst ölçekte bilgi toplama ve yorumlama çalışmalarıyla başlayan stüdyolar bahar döneminde her öğrencinin kendi özgün mimari proje önerileriyle neticeleniyordu.

Sağlık sorunları ya da programın önümüze çıkardığı çeşitli fırsatlar (ya da talepler) sebebiyle bu modeli her yıl sistemli olarak uygulayamadık. Benim de öğrenci olduğum 2007-2008 döneminde Ankara Hergelen Meydanı, daha sonra, 2009-2010'da Çanakkale Sarıçay çevresi ve 2011-2012'de yapılan Antakya çalışmaları iki döneme yayılan,

ilk dönemde derinlemesine çözümleme ve kentsel tasarım çalışmaları ve ikinci dönemde mimari proje önerileriyle devam eden stüdyolardı. 2008-2009'da Sinop çalışmalarıyla başlanıp daha sonra bahar döneminde Ankara Kültür Merkezi alanı ile devam edilmiş, 2010-2011'de ise Ankara EGO hangarları ile ardından bahar döneminde Bodrum Gümüşlük çalışılmıştır. İmkânlara göre değişik programlar takip edilse bile 2007-2012 arasında amaç hep çok katmanlı bir bağlamı derinlemesine anlayıp o bağlama çağdaş bir müdahalede bulunmak olmuştur.

Bilgi bütününi özünde koruma alanının metotlarından alan bu eğitim biçimi çok doğal olarak birçok öğrencimizin koruma ya da kentsel tasarım alanlarına yönelmesine sebep olmuştur. Bu anlatımın yanıltıcı olmasını önlemek için stüdyonun bir başka özelliğini de anmam gerekiyor. Hem Yıldırım Hoca hem Fuat Hoca hem de Nimet Hocanın stüdyolarda defalarca tekrarladığı şekliyle amaç tarihin bir taklidini ya da kendini tamamen tarihi bağlam içinde yok eden yapılar üretmek değil, kentin tarihi katmanlarını ve sosyal bağlamını iyi kavrayıp çağımıza ait yeni bir katmanı tasarlamaktır. Yıldırım Hoca bu 'görgü'yü öğrencilere aktarmayı bir görev olarak gördüğü için de sağlığı el verdiğince stüdyolarda var olmaya çabalardı.

2012 yılında, Mimarlık ikinci sınıf stüdyosu jürisi sırasında, Koray Pekerçiçi arşivi.

Yıldırım Yavuz, Fuat Gökçe ve Nimet Özgönül ile birlikte çalışma sansı yakaladığım bu dört yıl benim için çok kıymetlidir. Mimarlık mesleğinin ardından mimarlığın nasıl öğretilceğinin inceliklerini büyük oranda bu gruptan ve daha sonra çalışma sansı bulduğum Türel Saranlı ve Güven Arif Sargın'dan edinmişimdir.

Benim gibi birçok genç, mesleki ve akademik birikimini Yıldırım Hocanın stüdyosundan sonra şekillendirmiştir. Özellikle koruma, tarih, teori ve şehircilik alanında yüksek lisans ve doktora çalışmaları yapan ve şu an hem Türkiye'de hem de dünyanın çeşitli ülkelerinde akademik ve mesleki hayat içinde başarılı işler üreten birçok gence hem ilham vermiş hem de örnek olmuştur. Burada bahsetmek istediğim aslında önemli bir aidiyet duygusu ve akademik bir alanın çok da keskin sınırları olmayan tanımıdır. Bulduğumuz coğrafyanın zenginliklerinin keşfi ve bunlar üzerine toplumsal okumalar ve mekânsal öneriler geliştirmek ve bunu yaparken de klasik bir taklitçilik tuzağına düşmeden özgün ve yere ait bir kimlik inşa etme düşüncesini yeşertmiştir.

Ardından Güven Arif Sargın hocanın teşvikiyle kendimi yeniden yapılanan birinci sınıf stüdyosunda buldum ve iki yıllığına Yıldırım Hoca ile yollarımız ayrıldı. Bu zaman zarfında Yıldırım Hoca, Can Baykan, Koray Pekerçli ve Emrah Köşgeroğlu ile birlikte ikinci sınıfta kendi gruplarını yürütüyorlardı. Birinci sınıf stüdyolarında iki yıl çalıştıktan sonra tekrar Güven Hocanın önerisiyle ikinci sınıf stüdyosu'na geçip, 2014-2015 eğitim yılında Yıldırım Hoca ile son bir kere daha birlikte olma şansını yakaladım. O dönemde yürüttüğümüz *Öğeler (Elements)* üst başlıklı stüdyodan da desteğini esirgemedi.

Bu yazıyı yazmak için çalışırken elime Eşber Yolal'ın derlediği 1957-1978 yılları arasındaki stüdyoların proje içeriklerinin olduğu bir kitap geçti. Bu kitap Yıldırım Hocanın erken kariyer yıllarını, o dönemde uğraştığı konuları daha iyi anlamamı sağladı. Birlikte çalıştığımız dönemde de dillendirdiği bazı fikirlerin geçmişini görme şansım oldu.

Eşber Hocanın derlemesine göre Yıldırım Hoca, 1962 güz döneminden 1971 bahar dönemine kadar 1964-1965 eğitim yılı dışında hep ikinci sınıf

stüdyolarında yer almış; 1971 Güz Dönemi'nden 1974 Bahar Dönemi'ne kadar olan kayıtlarda Yıldırım Hoca görünmüyor. Bu eksik olduğu yıllarda, birinci sınıf stüdyosunda yer almış, izinli, ya da stüdyo yürütmemiş olabilir, zira derlemede birinci sınıf stüdyolarına dair bir bilgi yok. Daha sonra 1974 Güz Dönemi'nden 1978 Bahar Dönemi'ne kadar sırasıyla dördüncü, İkinci ve üçüncü sınıf stüdyolarında kısa sürelerle yer almıştır.

Birlikte çalıştığı insanlar ise sürekli değişmiş; ikinci sınıf stüdyolarında çalıştığı dönemde bizim kuşağımızın da isimlerine aşina olduğu hocalarımızdan Aptullah Kuran, Gönül Aslanoğlu (Evyapan), Enis Kortan, Ahmet Gülgönen, Eşber Yolal, Mehmet Adam, Süha Özkan, Arda Düzgüneş, Kemal Aran, İlhan Kural, Tekin Akalın, Kadriye Tan Seyithanoğlu, Cengiz Yetken, Feyyaz Erpi yanı sıra Nicholas Poroaro, C. Hammerschmidt, J. Allpere, S. Rotner, E. Reimann, Millman, Y. Delong gibi bir grup misafir öğretim üyesi de ekibe eşlik etmiş.

Üçüncü sınıf stüdyolarında, Gönül Aslanoğlu Evyapan, Eşber Yolal, İlhan Kural, Haluk Pamir ve Emin Balcıoğlu ile, Dördüncü Sınıf Stüdyolarında ise Orhan Özgüner, Cengiz Yetken, Enis Kortan ve Adnan Taşpınar ile değişik dönemlerde birlikte çalışmış.

Yıldırım Hoca 1962den 1971'e kadar uzun bir süre ikinci sınıf stüdyolarında yer almış. Bu dokuz yıllık döneme bakınca insanın gözüne hemen Yıldırım Hocanın ömrü boyunca taşıdığı bazı görüşlerin izleri çarpıyor. Bunlardan ilki tasarımın ölçekler arası bir süreklilik içerdiği ve tasarım düşüncesine hâkim birinin bir binayı da, bir ambalajı da tasarlayabilecek beceriye sahip olması gerektiğine olan inancı. Sanırım bu görüşün stüdyolara yansımaları arasında en 'matrak' olanlarından biri hocanın yıllar sonra da bize anlattığı 1963-64 dönemi ikinci sınıf mimarlık stüdyosundaki Kukla Tiyatrosu Tasarımı problemidir. Yüksek başarılı öğrencilere verilecek bir madalyonun tasarlandığı bir günlük bir egzersizden sonra, 3 günlük bir kukla tasarım egzersizi, altı haftalık bir kukla tiyatrosu tasarımı egzersizi ve ardından da 3 günlük bir kukla tiyatrosu için sahne tasarımı egzersizi ile dönemin ilk kısmı sonlanmış. Aynı dönemin devamında beş haftalık bir konut tasarımı egzersizi

ve en son olarak da o konutun içinde bir telefon tasarım egzersizi ile dönem tamamlanmış.

Hocanın tasarım anlayışını yönlendiren bu "gesamtkunstwerk"vari (bütünlüklü sanat eseri) bakma biçiminin en aşikâr ortaya çıktığı örnek 1965 güz döneminde verdikleri, Don Giovanni'nin ikinci perdesinin beşinci sahnesi için bir sahne tasarımıdır. Bunlar gibi, seyyar köfte tezgâhı tasarımından, uçurtma tasarımına (notlandırma uçurtmanın uçabildiği yüksekliğe ve süreye göre yapılmış), posta kutusu tasarımından, yeni harman için sigara paketi tasarımına kadar üzerlerine vazife olan olmayan birçok şeyin tasarımı ile uğraşmışlar. Zaten "üzerine vazife olmayan işlerle de uğraşmak" iyi bir aydının özelliklerinden değil midir?

Yine bu dönemde birçok ikinci sınıf stüdyosunda karşımıza çıkan bir konu da doğal bir biçimin incelenmesi, yapısal bir birim tasarlanması bu birimlerin tekrarıyla da daha büyük bir yerleşimin ya da mimari birimin üretilmesi. Bu fikir ne kadar Yıldırım Hocaya ait ne kadar diğer öğretim üyeleri ile birlikte şekillenmiş olduğunu Eşber Yolal'ın yaptırdığı derlemeye bakarak söylemek zor. Her halükârda Yıldırım Hocanın daha sonra bizim ikinci sınıf eğitimine getirdiğimiz yapı bileşenlerinden yola çıkarak tasarımı şekillendirmeye dair bakış açısını sahiplenmesinin bir sebebinin de bu yıllardaki yaklaşıma

benzer bir stüdyo modeli önermemiz olmuş olabilir.

Burada sunduğum okumanın biraz kısıtlı olduğunun farkındayım. Yine Eşber Yolal'ın derlemesinin ön sözünde belirtildiği üzere anlaşılan bu derlemeyi yaparken bir taraftan da proje görselleri dialara aktarılmış. Daha derinlemesine bir okuma için muhtemelen Fakülte arşivlerinde o dialara ulaşmak mümkündür.

Yıldırım Hoca'nın daha sonra 1982'de ODTÜ'den ayrılarak Faysal Üniversitesi'ne geçtiğini daha sonra ise 1988-1997 yılları arasında Bilkent Üniversitesi'nde çalıştığını biliyoruz. Ben burada Eşber Yolal'ın derlemesinden yola çıkarak 1962-1978 arasını ve ardından da hocayla 2007-2015'e kadar olan tanışıklığıma dayanan bir dönemi tarayabildim.

Yıldırım Yavuz'un tasarım düşüncesinin her alana temas eden doğasını ve bu coğrafyada yetişen kültürlerine olan hassasiyetini aktarma şansını buldum. Başka bir yüzyıldan bakıldığında bile güncelliğini ve değerini koruyan bu iki bakma biçimi, Yıldırım Hocanın nüktedan kişiliği ile birleşince yazılıp çizilerek aktarılamayacak bir sanat biçimine dönüşüyordu. Böyle bir eseri kıyısından köşesinden olsa da deneyimleyebilmenin ne büyük bir şans olduğunu ise insan maalesef ancak kaybettikten sonra anlıyor. Kendisini bir kere daha özlemle anıyorum.

BOŞVER, GEL OPERAYA GİDELİM...

Koray Pekerçli*

Yıldırım Yavuz'u ilk defa yirmi sene önce ODTÜ'de öğrencisi olarak tanıdım. Ondan sadece akademik bağlamda değil, hayat ve erdemli insan olmak üzerine de çok şey öğrendim. Öğütleri ve dersleri ile hepimize bir nevi babalık ediyordu. Aramızdaki hoca-öğrenci ilişkisi onun dekanlık görevini devralması ve benim de mezun olup asistanlığa başlamam ile birlikte yönetici-çalışan ilişkisine dönüştü. Bu kısa süreli dönemde ondan çalışma etiği ve idealler üzerine çok şey aldım. Daha sonra uzun süre yurtdışında geçirdiğim dönemde onunla sürekli irtibat halinde olduk, her konuda yazıştık, konuştuk, paylaştık. Türkiye'ye döndüğümde artık ilişkimiz eş iki meslektaş boyutuna dönüşmüştü ve

aynı sıcaklıkta paylaşmaya devam ettik. Okula uğramadığı son yıllarında ise aramızdaki şey birbirimize hayatımızı anlattığımız, saf bir baba-oğul ilişkisine dönüşmüştü...

Yıldırım Hoca tutkuları olan bir insandı. Eşine, işine, memleketine aşık; sakin, sevgi dolu bir insandı. Cumhuriyete ve Atatürk'e hayrandı. Çocukları çok severdi, onlarla umut dolardı. ODTÜ'ye hayatıyla bağlıydı. Çok çalışkandı, çok okurdu. Hiç unutmazdı. Çocukluğundan, gençliğinden hatıraları sanki oradaymış gibi dinlerdik. Louis Kahn'ı anlatırdı. Sanki hep tanıyor gibi olurduk. Toplumu anlamaya çalışırdı. Kültür, din, gelenekler ve tarih öncesi hakkında öyle bağlantılar kurardı ki nutkumuz tutulurdu.

* Dr. Öğretim Üyesi, ODTÜ Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü

2004 yılında, ODTÜ lojmanlarında, Koray Pekerli ve Ayşıl Yavuz'la birlikte, Koray Pekerli arşivi.

2016 yılında, İzmir Çeşme'de, Nehir Pekerli ve Ayşıl Yavuz ile, Koray Pekerli arşivi.

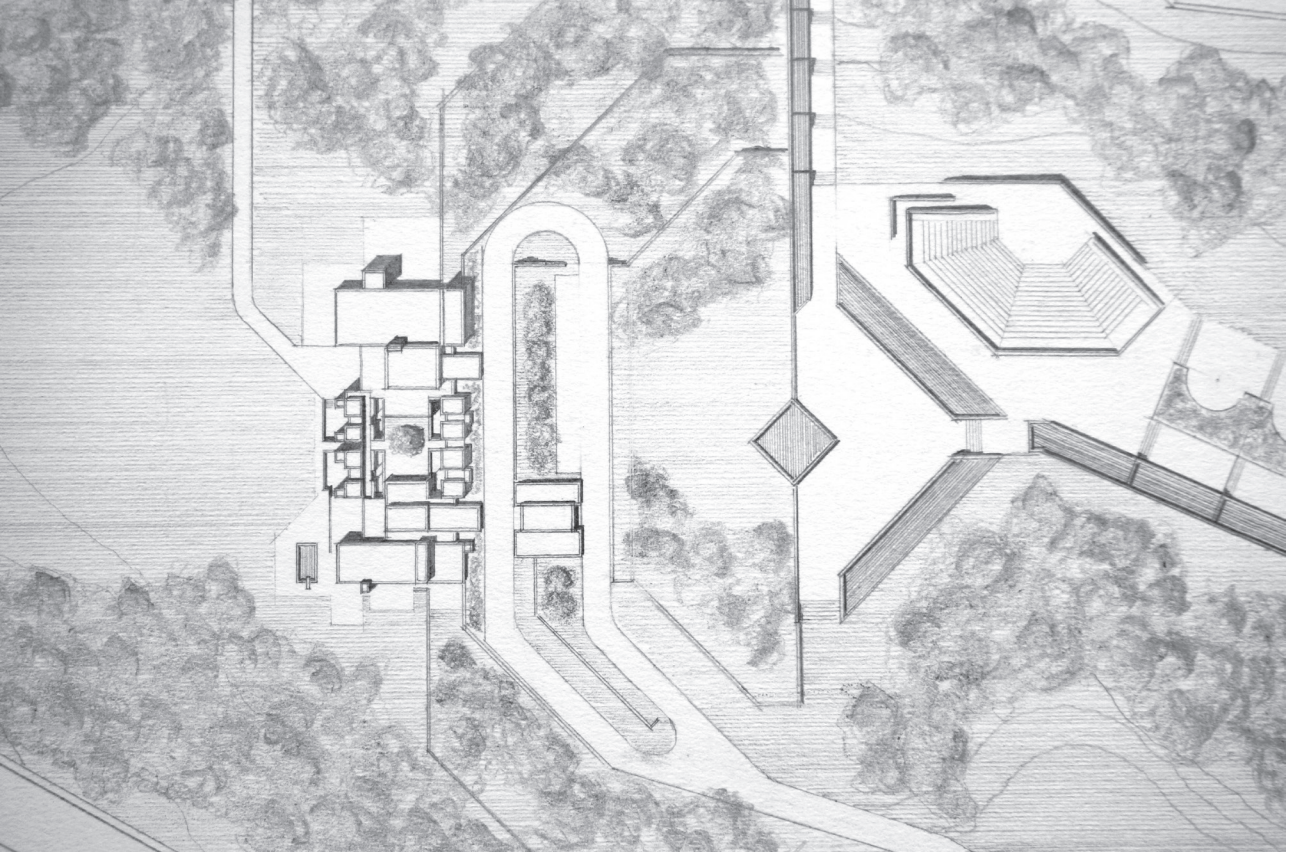
ilk binalarda sona erdi. O ilk yıllarda ODTÜ'de yaşadıklarını, sıkıntılarını, umutlarını ve heyecanlarını ondan çok dinledik. Mimarlık Fakültesi'nin arkasında gün batımında saat başı geçen otobüsü beklerken uçsuz bucaksız bozkırda ufuktan yaklaşan koyunların kaldırdığı tozu, uzaktan gelen çan seslerini anlatırdı. Hayatını yurtdışında, ABD'de geçirdiği dönemde Louis Kahn'ın yanında bir genç Türk mimar olarak edindiği deneyimleri kendisinden hevesle dinlerdik. O dönemde yaptığı çizimlerden bir sete bu anma yazısı vesilesiyle ulaşmış olmasa benim için biraz buruk bir sevinç oldu. Hayatta iken bu eserlerini onunla incelemeyi isterdim.

Yıldırım Hoca Cumhuriyet'in kazanımlarına ve Atatürk'e hayrandı. Çocukluğu ve gençliği Ankara'da, değişimin ve umudun merkezinde geçmişti. Sonradan Yıldırım Hoca'nın Cumhuriyet'in hatırası için çok şey yapma fırsatı oldu. Bunların en önemlisi ve anlamlısı Çankaya Köşkü'nün onarımı projesiydi. Hayatının son günlerini ise bir Cumhuriyet genç kadını olan teyzesinin Afganistan'da geçirdiği on yılı anlattığı hatıralarını kitaba çevirmekle geçirdi. Bu eserinde Cumhuriyet döneminde yetişmiş insanların Türkiye'nin kader bağı olan çevre ülkelere nazaran nasıl farklı bir pozisyona geldiğini genç bir kadının gözünden anlatmaya çalıştı.

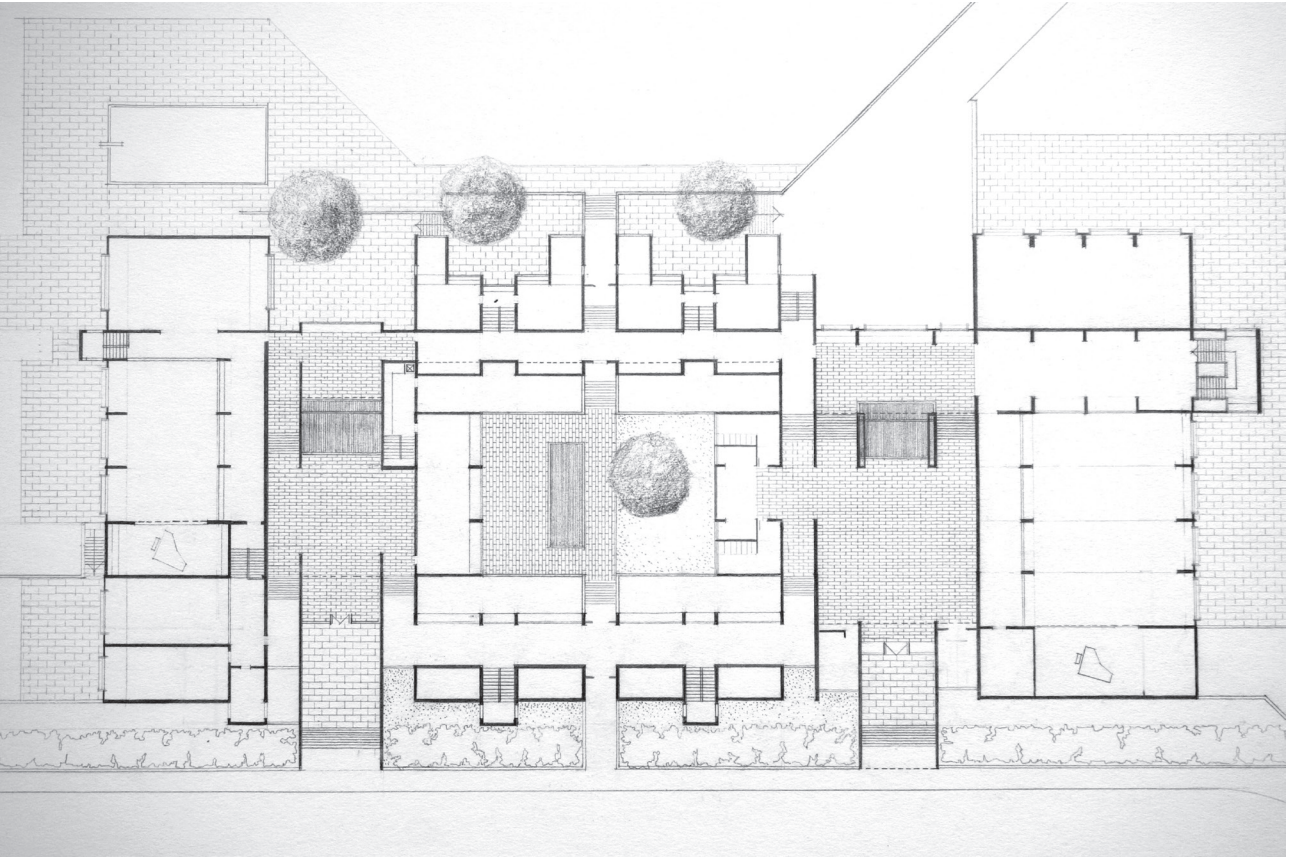
Bilge bir insan olarak Yıldırım Hoca, tüm yaşamını dünyayı anlamaya, yorumlamaya, aktarmaya adanmıştı. Olan biten arasındaki ilişkileri, geçmiş, kökleri merak etti. Bir taraftan da bize rahat olmayı, bir şeyleri çok da umursamamayı öğretti. Şöyle bir anıyla bitireyim. Asistanlığımın ilk aylarında, akşam olmuş, o da ben de ofislerimizde mesaiye kalmışız. Beni aradı, "bilgisayarım bozuldu, gel beni kurtar" dedi. Gittim kurcaladım, çözülecek gibi değildi, "harddisk gitmiş" dedim. Döndü "bir aydır yazdığım yazı vardı" dedi. Başımдан kaynar sular indi. Ne yapmalı, ne etmeli, o kadar emek. Döndüm ne diyeceğimi bilemiyorum, baktım öylece. "Boşver" dedi, "gel operaya gidelim". Birlikte eğlendik, sonra güzel bir yemek yedik, gecenin tadını çıkardık... Ruhü şad olsun.

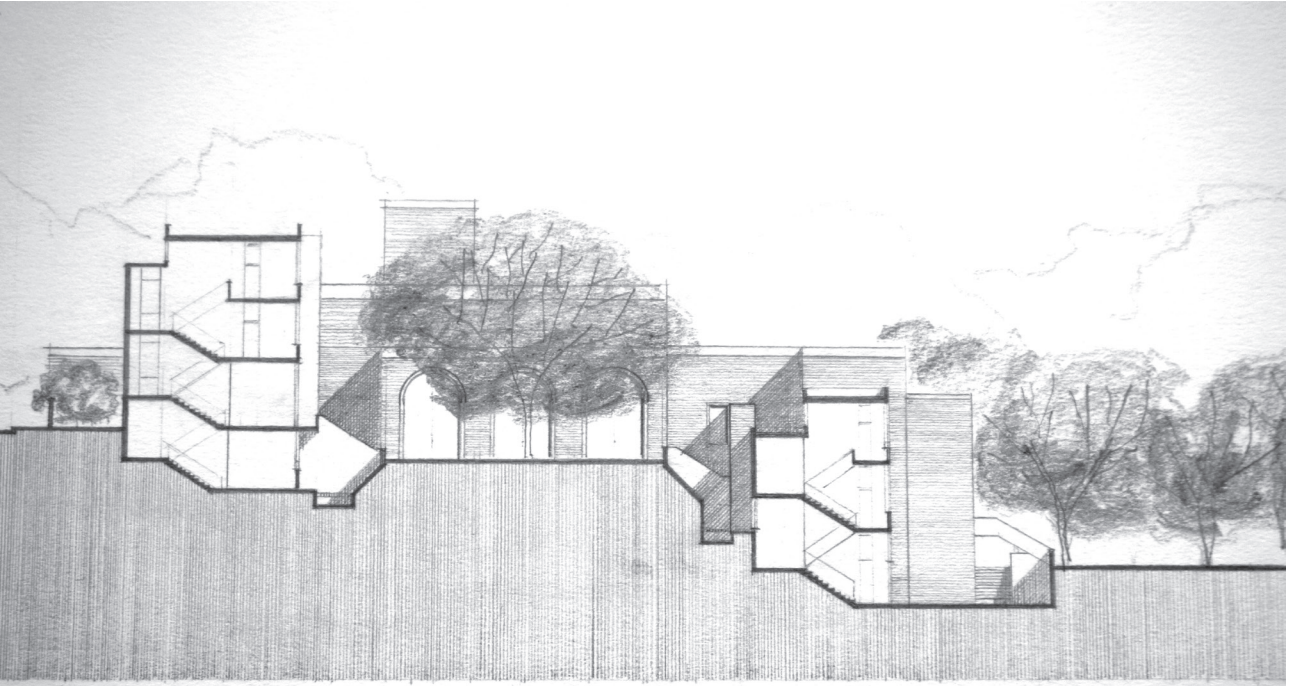
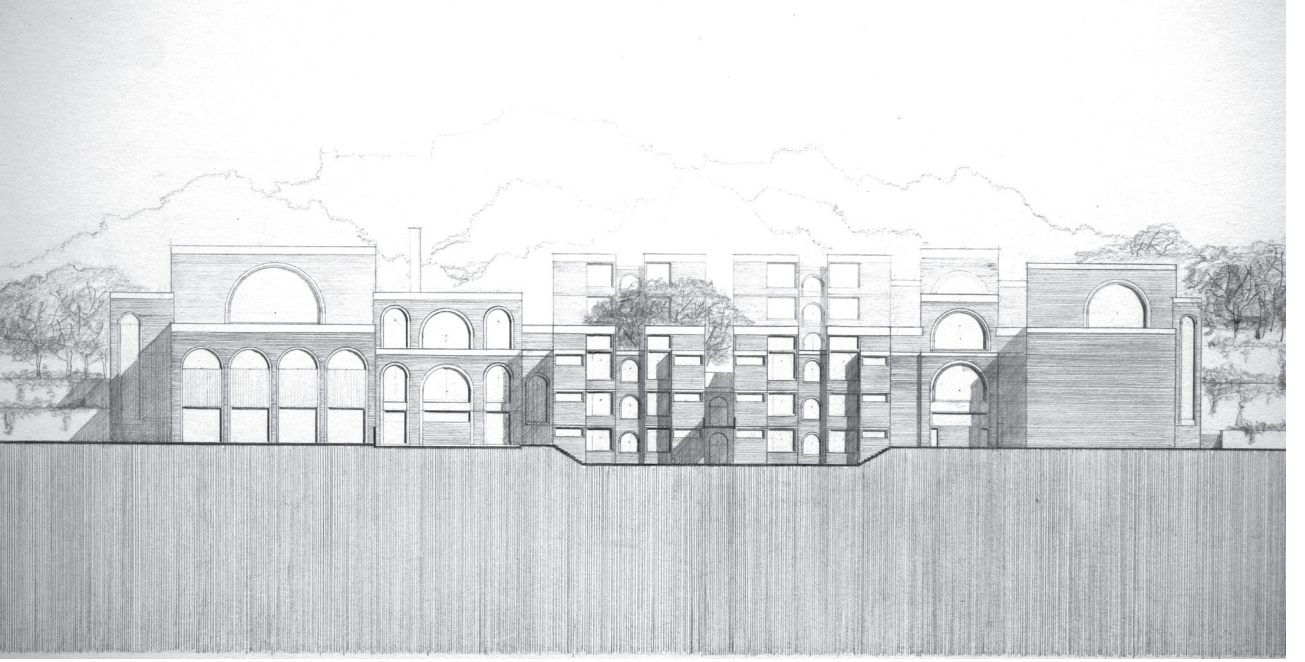
Memleketine aşıktı; çocukluğunda yeni kurulmuş Cumhuriyet'in farklı noktalarında yaşamış, umut dolu halkı gözlemlemiş, yerel kültürün değerini fark etmişti. Yıldırım Hoca daha genç bir delikanlı iken ülkenin doğusunda, batısında, güneyinde ulaşılması zor birçok noktaya kendi başına seyahatler yapmış, oralandaki değerleri zihnine yazmıştı. Bize bugün hayal bile edemeyeceğimiz yoklukların içinde yaşanan hayatları, tüm zenginlikleri ve lezzetleri ile aktarırdı. Daha liseyi bitirmemişken savaştan çıkmış Avrupa'nın imarı ve birliği için seferber edilen gençlerin arasına katılarak Avrupa'yı bir genç gözüyle deneyimleme şansı edinmişti.

ODTÜ'nün ilk öğrencilerinden biri oldu. Meclis arkasındaki barakalarda başlayan eğitim hayatı kampüsteki

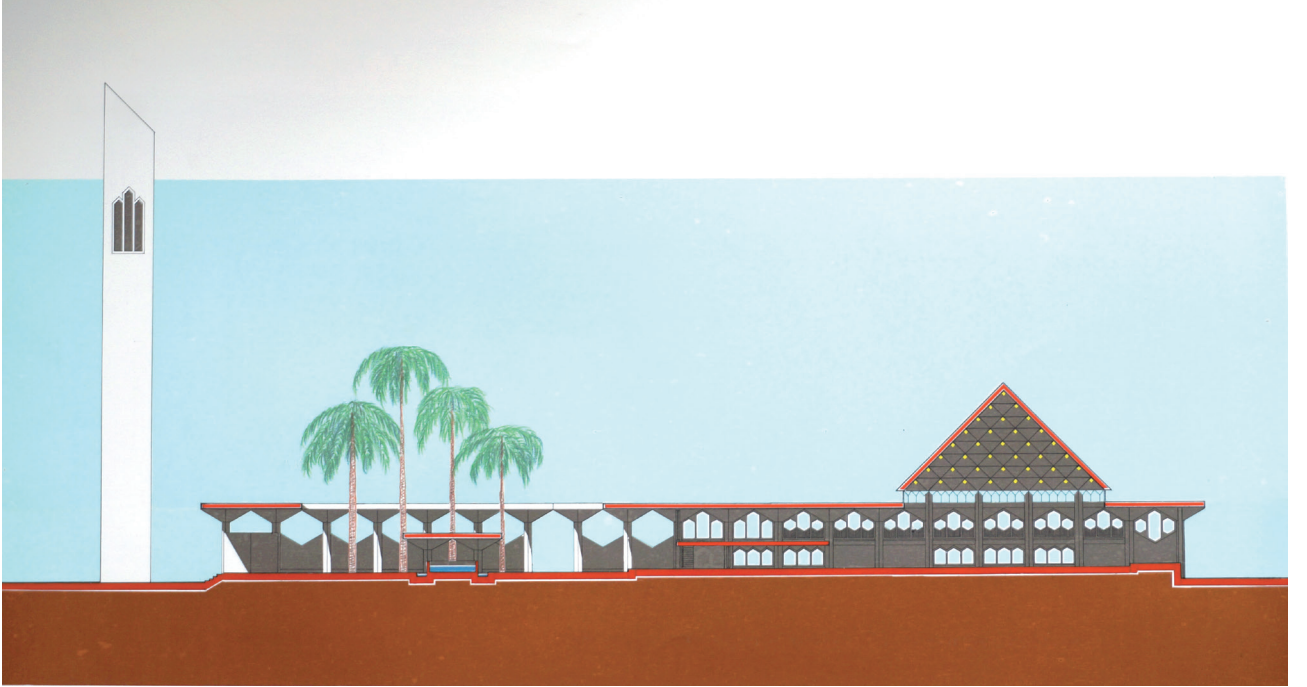
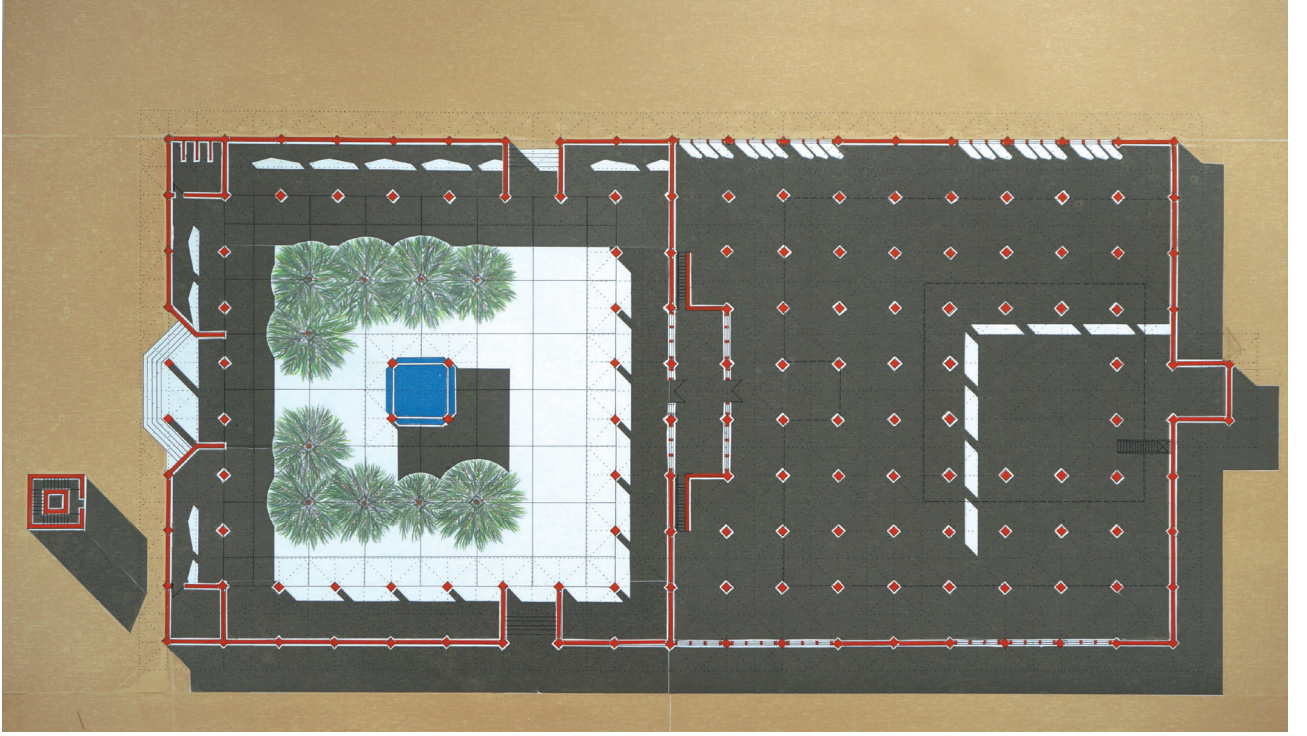

1964-65 yıllarında Pennsylvania Üniversitesi'nde yüksek lisans çalışmaları esnasında ürettiği valilik konutu projesi, Harrisburg, Pennsylvania, Yıldırım Yavuz arşivi.

1964-65 yıllarında Pennsylvania Üniversitesi'nde yüksek lisans çalışmaları esnasında ürettiği valilik konutu projesi, Harrisburg, Pennsylvania, Yıldırım Yavuz arşivi.

1990'larda geliştirdiği modern cami projeleri.
Letraset ve Letraform tekniği ile üretilmiş
paftalardan örnekle, Yıldırım Yavuz arşivi.